

Správa za rok 2023
o štátnej politike vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí
vrátane poskytnutej štátnej podpory Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2023
a návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok
2025

Obsah

1. Právny a hodnotový rámec starostlivosti Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí
2. Slováci žijúci v zahraničí v roku 2023
3. Starostlivosť Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2023
- 3.1. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
 - Oblasť vzdelávania, vedy a výskumu
 - Oblasť kultúry
 - Oblasť informačného pôsobenia
 - Oblasť médií
 - Vzdelávacie, kultúrne a mediálne podujatia v priamej pôsobnosti Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí
 - Udelené ocenenia Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2023
 - Osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí
- 3.2. Prezident, ústredné orgány štátnej správy a verejnoprávne inštitúcie
 - Prezident Slovenskej republiky
 - Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
 - Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
 - Úrad vlády Slovenskej republiky, Výskumná a inovačná autorita
 - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
 - Slovenská televízia a rozhlas
 - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
 - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- 3.3. Mimovládne, cirkevné a občianske združenia a organizácie
4. Návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2025
5. Vplyv na rozpočet verejnej správy

Zoznam príloh:

- Príloha č. 1 Rozdelenie počtu Slovákov žijúcich v zahraničí podľa krajín – oficiálne štatistické údaje a odhadované počty
- Príloha č. 2 Realizované investičné projekty v rámci dotácií Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Zoznam použitých skratiek:

SR – Slovenská republika

ÚŠZZ - Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

NR SR - Národná rada Slovenskej republiky

MZVEZ SR - Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

MŠVVaM SR - Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky

MK SR - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

VAIA – Výskumná a inovačná autorita

STVR – Slovenská televízia a rozhlas

NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže

UMB – Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

SAS – Studia Academica Slovaca

SAV – Slovenská akadémia vied

ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska

MS – Matica slovenská

KM – Krajanské múzeum Matice slovenskej

SI – Slovenský inštitút

ZÚ SR – Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky

RKC – Rímskokatolícka cirkev

ECAV – Evanjelická cirkev augsburského vyznania

SGN – Slovak Global Network

1. Právny a hodnotový rámec starostlivosti Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí

Slováci žijúci v zahraničí tvoria heterogénnu skupinu, do ktorej zaraďujeme potomkov Slovákov žijúcich v susedných krajinách, potomkov presídlencov na tzv. Dolnú zem¹, potomkov vysťahovalectva z konca 19. a začiatku 20. storočia (hlavne) do zámoria, potomkov a priamych aktérov politickej emigrácie do zámoria a západnej Európy, a napokon aj migrácie, ktoré vznikli otvorením pracovného trhu po vstupe SR do Európskej únie.

Základné legislatívne a politické východiská výkonu štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí sú vymedzené:

- Ústavou SR, ktorá v článku 7, písm. a) ustanovuje: „*Slovenská republika podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou*“;
- Zákom č. 474/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov o Slovákoch žijúcich v zahraničí (ďalej len „Zákon“);
- Konceptiou štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2022 – 2026;
- Vykonávacím plánom k vecnému plneniu Konceptie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026;
- Programovým vyhlásením Vlády SR na roky 2023 – 2027, ktoré ustanovuje: „*Vláda v spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí bude podporovať šírenie kultúry v radoch zahraničných Slovákov a udržiavať ich spolupatričnosť so slovenským národom*“ a tiež: „*Vláda posilní starostlivosť o zahraničných Slovákov či už materiálne, alebo ďalšími formami aktívnej spolupráce a hlásení sa k slovenským diaspóram*“.

Zákon definuje štátnu podporu Slovákov žijúcich v zahraničí ako systém opatrení SR, ktorý je súčasťou štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a je zameraný na „*podporu národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí, na podporu ich inštitúcií, zriadených na dosiahnutie tohto účelu a na podporu vzťahov medzi Slovenskou republikou a Slovákami žijúcimi v zahraničí*“.

Správa obsahuje výsledky štátnej podpory za rok 2023 zo strany Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj ústredných orgánov štátnej správy a ďalších štátnych aj neštátnych inštitúcií vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Z hľadiska povahy a charakteristík jednotlivých krajanských komunít rozlišujeme tzv. tradičné autochtónne komunity, ktoré v súčasnosti predstavujú svojrázny fenomén zachovania a rozvoja slovenských tradícií a kultúry mimo hraníc materskej krajiny už vyše 300 rokov, ako aj mladšie krajanské komunity, ktoré sa po príchode do nového prostredia začali združovať na etnickom princípe a založili si spolky, združenia, kluby a pod.

¹ Pojem Dolná zem sa v kontexte dolnozemsých Slovákov používa od konca 17. storočia a zahŕňa nielen územie medzi Dunajom a Tisou, Zátisím a Banátom, ale prakticky všetky Slovámi osídlené územia, ležiace južne od slovensko-maďarskej etnickej hranice, čiže aj južnej časti Hontianskej, Novohradskej a Abovskej župy, Zadunajsko, Vojvodinu, Slavóniu, Bukovinu, Bihar a pridunajské časti Bulharska. Zdroj: Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska, 1995, str. 100.

2. Slováci žijúci v zahraničí v roku 2023

Celkový prehľad počtu Slovákov žijúcich v zahraničí – počty a odhady

Krajina	Oficiálne údaje	Odborné odhady
Argentína	Neeviduje sa	30 000
Austrália	4 781	30 000
Belgicko	6 865	10 000
Bosna a Hercegovina	Neevidujú sa	300
Brazília	200	200
Bulharsko	212	600
Cyprus	2 408	2 500
Česká republika	162 578	200 000
Čierna Hora	64	70
Dánsko	3 372	4 000
Estónsko	399	600
Fínsko	771	2500
Francúzsko	9 768	22 000 – 24 000
Grécko	780	1 000
Holandsko	14 400	25 000
Chorvátsko	3 688	7 000 – 8 000
Írsko	8 600	15 000
Island	407	600
Izrael	8 000	10 000
Kanada	68 210	100 000
Katar	185	185
Kazachstan	48	300
Kirgizsko	31	200
Kuvajt	107	150
Lichtenštajnsko	50	50
Lotyšsko	31	30
Luxembursko	1002	1 000
Macedónsko	97	100
Maďarsko	29 881	30 000
Nemecko	58 581	80 000
Nórsko	4 611	5 500
Nový Zéland	408	450
Poľsko	5 889	8 000 – 10 000
Portugalsko	491	1 500
Rakúsko	49 500	55 000
Rumunsko	10 232	14 000
Rusko	193	200
Slovinsko	468	500
Spojené arabské emiráty	3 000	3 000
Veľká Británia a Severné Írsko	160 270	200 000
Spojené štáty americké	594 844	790 000
Srbsko	41 730	45 000
Španielsko	13 130	15 500
Švajčiarsko	22 770	25 000
Švédsko	3 434	7 000
Taliansko	7 918	20 000
Ukrajina	6 400	13 000 - 15 000
SPOLU	1 310 804	1 784 035

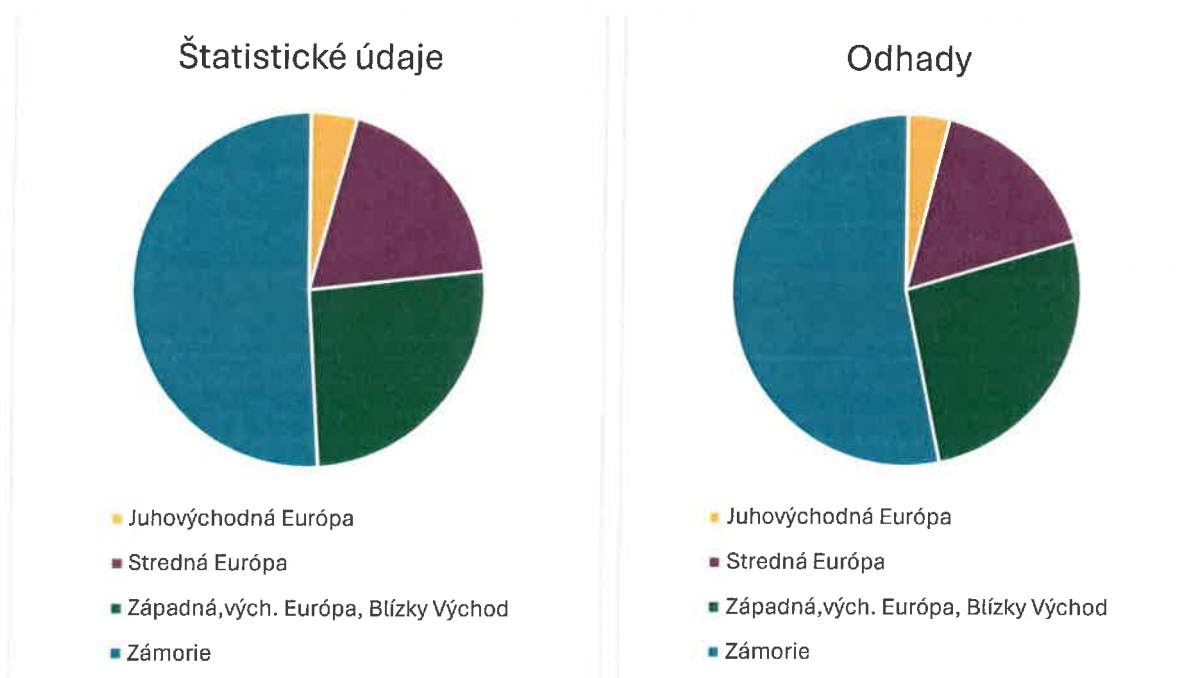
Zdroj: ZÚ SR

Podľa oficiálnych údajov jednotlivých štátnych štatistických úradov, v roku 2023 žilo v zahraničí **1 310 804** Slovákov².

Druhý údaj sa vzťahuje na odhady krajaňských organizácií a zastupiteľských úradov SR v štátoch, kde majú Slováci výrazné zastúpenie. Odhadom žije v zahraničí **1 784 035** Slovákov a potomkov Slovákov, ktorí v rôznych migračných vlnách opúšťali územie SR a našli nový domov v rôznych častiach sveta.

Podľa Zákona je Slovákom žijúcim v zahraničí osoba, ktorá nemá trvalý pobyt³ na území SR a je štátnym občanom SR alebo nie je štátnym občanom SR, ale uchováva si národné povedomie, a on alebo jeho predok v priamom rade má slovenskú národnosť.

Regionálne rozdelenie počtu Slovákov žijúcich v zahraničí podľa jednotlivých krajín regionálnych celkov v členení na oficiálne štatistické údaje a odhadované počty, uvádzame aj s podrobným vysvetlením v Prílohe č. 1.

² Toto číslo v signifikantnej miere ovplyvňuje počet Slovákov v USA. V rámci sčítania občanov v roku 2020 v Spojených štátoch amerických sa 187 573 obyvateľov vyjadrilo, že je iba slovenského pôvodu a ďalších 407 271 že je slovenského a iného pôvodu. V tomto prehľade teda narábame s počtom 594 844 Slovákov žijúcich v USA a chápeme ho v najširšom slova zmysle, ktorý zahŕňa aj počet Slovákov tzv. novej diaspóry a potomkov Slovákov, ktorí sa v minulosti vysťahovali do zámoria.

³ Vo vypracovanej štatistike o počtoch Slovákov žijúcich v zahraničí sú zahrnuté všetky vyššie uvedené podskupiny Slovákov žijúcich v zahraničí, v súčasnosti však nie je možné zistiť, aký počet Slovákov žijúcich v zahraničí má súčasne aj trvalý pobyt v Slovenskej republike.

3. Starostlivosť Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2023

3.1. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

ÚSŽZ v roku 2023 v rámci svojej dotačnej schémy poskytol finančné prostriedky v sume celkom **2 319 316 €**, ktorými podporil **806** projektov z **27** krajín, v ktorých zahraniční Slováci vykonávajú aktivity na zachovanie slovenského jazyka a národnej identity:

Krajina	Výška dotácie v €	Počet projektov
Argentína	41 800	8
Austrália	41 800	20
Belgicko	5 000	2
Bosna a Hercegovina	4 100	3
Česká republika	166 800	45
Čierna Hora	3 000	2
Fínsko	3 000	1
Francúzsko	10 200	7
Holandsko	3 500	2
Chorvátsko	67 900	35
Írsko	41 500	6
Island	6 000	2
Kanada	35 050	14
Luxembursko	7 900	3
Maďarsko ⁴	290 561	108
Nemecko	31 100	17
Poľsko	118 470	34
Rakúsko	12 400	11
Rumunsko	209 300	71
Slovenská republika	212 100	21
Srbsko	800 440	317
Švajčiarsko	14 700	11
Švédsko	2 500	2
Taliansko	22 000	2
Ukrajina	2 265	2
USA	38 800	13
Veľká Británia a Severné Írsko	121 950	47
SPOLU	2 319 316	806

Zdroj: ÚSŽZ

Oblasť vzdelávania, vedy a výskumu

V oblasti vzdelávanie, veda a výskum bolo v roku 2023 schválených 262 žiadostí o dotácie z 23 štátov v objeme 841 205 €. Z tohto počtu bolo skutočne vyplatených 256 dotácií v 23

⁴ Maďarsko má zahrnutých 99.581,- €, poskytovaných v zmysle medzivládnej dohody z 12. decembra 2003, ku ktorej je viazané uznesenie vlády SR č. 487 z 26. mája 2004.

krajinách v celkovej sume **833 005 €**. Informácie o poskytnutej dotačnej podpore ÚŠZZ v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu v roku 2023 poskytuje nasledovný tabuľkový prehľad:

Krajina	Vyplatená suma v €	Počet podporených projektov
Argentína	7 000	1
Austrália	31 200	14
Česká republika	15 700	8
Čierna Hora	2 500	1
Francúzsko	8 500	4
Holandsko	1 500	1
Chorvátsko	4 400	4
Írsko	28 000	2
Island	4 000	1
Kanada	11 000	2
Luxembursko	2 000	1
Maďarsko	57 000	34
Nemecko	19 100	7
Poľsko	10 000	3
Rakúsko	3 500	2
Rumunsko	118 400	36
Slovenská republika	196 800	12
Srbsko	182 640	89
Švajčiarsko	4 000	2
Taliansko	22 000	2
Ukrajina	765	1
USA	16 000	5
Veľká Británia a Severné Írsko	87 000	24
SPOLU	833 005	256

Zdroj: ÚŠZZ

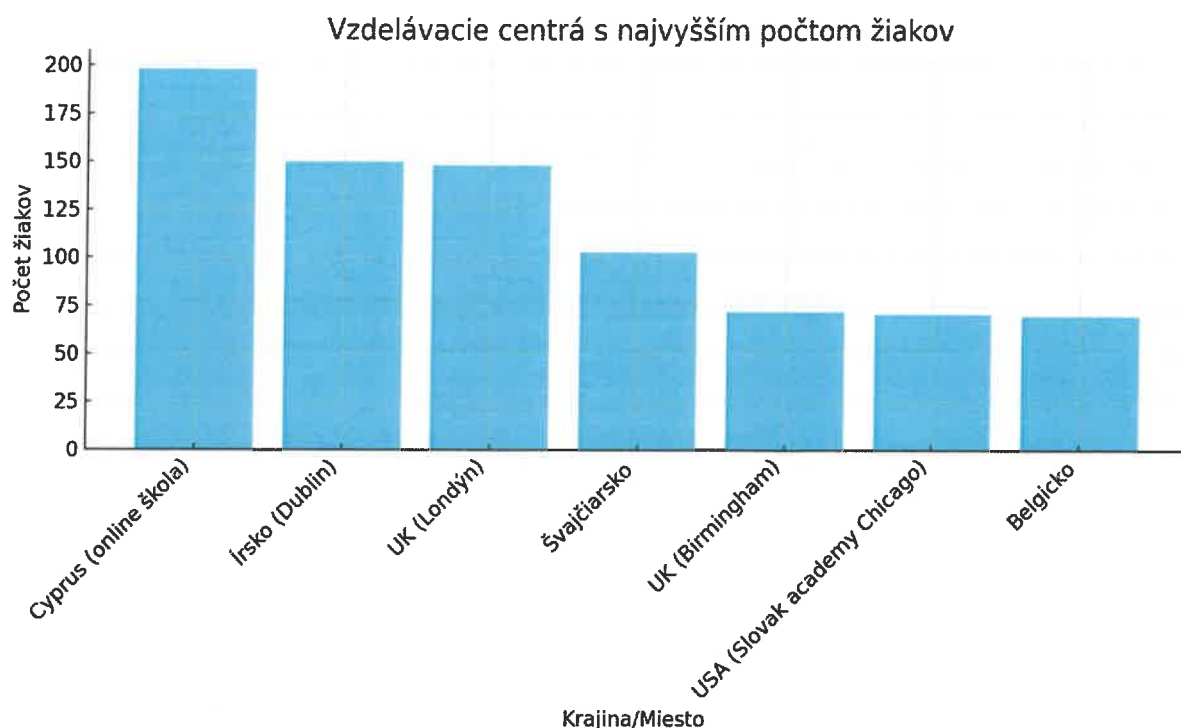
Pri prideľovaní dotácií sa v oblasti vzdelávanie, veda a výskum dôsledne prihliadalo na špecifiká a odlišné potreby Slovákov so štatútom národnostnej menšiny v okolitých krajinách a Slovákov, žijúcich v krajinách západnej Európy a zámoria bez štatútu národnostnej menšiny.

V krajinách strednej, južnej a východnej Európy, kde má slovenská krajanská komunita postavenie národnostnej menšiny (Srbsko, Maďarsko, Rumunsko, Chorvátsko, Ukrajina, Poľsko a Česká republika), bolo vzdelávanie v roku 2023 zabezpečované s podporou domovských krajín a SR, predovšetkým ÚŠZZ a MŠVVaM SR. Rok 2023 bol z pohľadu krajanov hodnotený ako bohatý na aktivity a podujatia v oblasti vzdelávania žiakov a študentov, ako aj pedagógov. ÚŠZZ viedol v roku 2023 dialóg so všetkými aktívnymi krajanskými zástupcami vzdelávacích inštitúcií, ako aj so zainteresovanými subjektami v SR, s cieľom nájsť riešenia vznikajúcich problémov, najmä v oblasti materiálneho a personálneho zabezpečenia škôl a vyučovacieho procesu. Hlavnou platformou na dialóg v tejto oblasti ostáva školská komisia ÚŠZZ, zložená zo zástupcov krajanských organizácií a inštitúcií v oblasti vzdelávania a školstva, zástupcov ÚŠZZ, MŠVVaM SR, UMB a iných pracovísk v SR. V roku 2023 ÚŠZZ zorganizoval 8. zasadnutie školskej komisie - sekcie pre strednú, južnú a východnú Európu v máji 2024, a to výjazdovou formou v Báčskom Petrovci v Srbsku.

V srbskej Kovačici v roku 2023 oslávili 220. výročia založenia základnej školy, na ktorej v súčasnosti študuje viac ako 400 slovenských žiakov. V rámci osláv bola odhalená pamätná tabuľa na fasáde školy. V októbri 2023 sa v Békešskej Čabe v Maďarsku uskutočnilo slávnostné odovzdávanie cien Samuela Tešedíka, kde boli ocenení najlepší pedagógovia, pôsobiaci v národnostnom školstve v uplynulom roku. Porota udelila tri ceny za vynikajúcu pedagogickú, organizátorskú, riadiacu alebo vedeckú prácu v oblasti slovenského národnostného školstva v zahraničí a tri Pamätné listy za prínos a tvorivosť v oblasti výchovno-vzdelávacej práce s deťmi a mládežou v komunitách zahraničných Slovákov. Pri tejto príležitosti sa v Békešskej Čabe uskutočnilo aj XIII. stretnutie slovenských dolnozemskej pedagógov. Okrem uvedených kľúčových podujatí sa v priebehu roku 2023 uskutočnil rad ďalších podujatí, stretnutí, súťaží, ktorých organizáciu podporil ÚŠZZ prostredníctvom svojho dotačného systému. Prioritou ostali spoločné dolnozemskej projekty, ktoré boli zastrešené *Dohodou o spolupráci* medzi organizáciami Slovákov žijúcich v zahraničí z Maďarska, Rumunska a Srbska, napr. putovná súťaž pre stredoškólkov, či tvorivé dielne Mladí dolnozemskej a metodické semináre pre pedagógov. V rámci podujatí a stretnutí slovenských učiteľov a pedagógov prevládala téma záchrany slovenského jazyka v dolnozemskej priestore. Staršia generácia pedagógov citlivo vníma klesajúci záujem zo strany slovenských žiakov a študentov o slovenský jazyk a výraznú asimiláciu v ich domovských krajinách, a snaží sa nájsť motivačné faktory, ktoré by mohli zvrátiť tieto tendencie a obnoviť povedomie u slovenských detí, ich záujem učiť sa a používať materinský slovenský jazyk vo svojom prostredí. Prioritou krajanského školstva ostáva zabezpečenie kontaktu slovenských detí v zahraničí so Slovenskom, návštevy a pobyty v materskej krajine, účasť na letných táboroch a iných podujatiach organizovaných v gescii ÚŠZZ alebo MŠVVaM SR. Spoločnou úlohou v oblasti slovenského národnostného školstva je hľadanie riešení pre klesajúci počet žiakov zapisovaných do slovenských základných a stredných škôl, zabezpečenie učebníc a didaktických materiálov na vyučovanie, a tiež zvýšenie motivácie študentov na štúdium učiteľských smerov, s cieľom posilniť miestne organizácie a miestnu slovenskú inteligenciu po ukončení štúdia.

ÚŠZZ v priebehu roku 2023 aktívne spolupracoval s MŠVVaM SR, NIVAM, UMB a s ďalšími inštitúciami, ktoré sa venujú problematike vzdelávania Slovákov žijúcich v zahraničí. Predstavitelia inštitúcií a univerzít boli prizývaní na všetky podujatia ÚŠZZ, venované vzdelávaniu Slovákov žijúcich v zahraničí. ÚŠZZ sa zapojil ako člen hodnotiacej komisie MŠVVaM SR do procesu vyhodnocovania žiadostí Slovákov žijúcich v zahraničí o udelenie vládneho štipendia SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

V štátoch západnej Európy a v zámorí prebieha vyučovanie slovenského jazyka pre krajanov v slovenských vzdelávacích a víkendových centrách, ktoré si z vlastnej iniciatívy zakladajú Slováci na základe dopytu rodičov. Ich založenie je dobrovoľné, nie je nikým registrované, a ÚŠZZ preto nedisponuje štatistickými údajmi o ich presnom počte. Činnosť vzdelávacích centier a víkendových škôl koordinuje asociácia ISEIA (Medzinárodný inštitút a asociácia slovenských vzdelávacích centier). Na základe ankety ISEIA, do ktorej sa zapojilo 39 slovenských vzdelávacích centier vo svete, uvádzame nasledujúcu štatistiku za rok 2023: **celkový počet slovenských žiakov a študentov v slovenských vzdelávacích centrách bol 1.649.** Vekové rozpätie: 27,9 % v škôlkach, 45,2 % na prvom stupni, 23,3 % na druhom stupni, 3,2 % tvorili stredoškólcovia a 0,4 % dospelí študenti. Z celkového počtu žiakov pripravujú centrá a školy na komisionálne skúšky cca 8% žiakov. **Celkový počet učiteľov v slovenských vzdelávacích centrách bol 195,** z toho 140 učiteľov malo ukončené pedagogické vzdelanie.

Zdroj: ISEIA

ÚSŽZ v priebehu roku 2023 reagoval na potreby vzdelávacích centier Slovákov v krajinách západnej Európy a zámoria a s cieľom zlepšiť ich postavenie, zorganizoval okrem pravidelného zasadnutia školskej komisie - sekcie pre západnú Európu a zámorie v Bratislave v apríli 2023 aj zasadnutie pracovnej skupiny, ktorá vznikla v súlade s vykonávacím plánom k vecnému plneniu Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie 2022–2026. Pracovná skupina sa komplexne zaoberá postavením a činnosťou vzdelávacích centier v zahraničí. Prvé rokovanie pracovnej skupiny prebehlo 20. 10. 2023 online formou. Nosnými témami rokovania pracovnej skupiny boli príprava a vykonávanie rozdielových skúšok a možnosti vysielania stážistov na slovenské školy v zahraničí. Výsledkom jej rokovania je posilnenie spolupráce s UMB, stanovenie základných podmienok vysielania stážistov v rámci programu Erasmus+ a zverejnenie komplexnej informácie pre vzdelávacie centrá na webstránke ISEIA.

Tematika metodiky vyučovania a prípravy na rozdielové skúšky a samotné vykonávanie skúšok je obsiahla a vyžaduje si ďalšie rokovania na úrovni ministra školstva a rokovania na úrovni legislatívnych expertov MŠVVaM SR. Medzi ďalšie problémy, s ktorými vzdelávacie centrá zápasia, je aj financovanie priestorov na pravidelné vyučovanie. Väčšina centier funguje v dlhodoboprenajatých priestoroch, chýbajú im vlastné priestory na uskladnenie materiálu, ako aj priestory na prezentáciu a pod. Okrem toho sa z roka na rok zvyšujú náklady na prenájom. Z tohto dôvodu uvažujú niektoré centrá o kúpe nehnuteľnosti na založenie vlastného vzdelávacieho centra (napr. v Dubline v Írsku, alebo v Manchestri vo Veľkej Británii a v Miláne v Taliansku). Investičné projekty tohto druhu sú však finančne náročné a nie je možné ich plné financovanie v rámci rozpočtu ÚSŽZ.

Oblasť kultúry

V oblasti kultúry bolo v roku 2023 schválených 453 projektov z 25 štátov v objeme 1 603 231 €. Skutočne vyfinancovaných bolo 445 projektov v objeme 1 303 531 €. Informácie

o poskytnutej dotačnej podpore ÚŠZZ v oblasti kultúry v roku 2023 poskytuje nasledovný tabuľkový prehľad:

Krajina	Vyplatená suma v €	Počet podporených projektov
Argentína	34 800	7
Austrália	10 600	6
Belgicko	5 000	2
Bosna a Hercegovina	4 100	3
Česká republika	134 600	30
Čierna Hora	500	1
Fínsko	3 000	1
Francúzsko	500	1
Holandsko	2 000	1
Chorvátsko	58 000	27
Írsko	13 500	4
Island	2 000	1
Kanada	21 050	11
Luxembursko	1 200	1
Maďarsko	204 361	59
Nemecko	17 000	10
Poľsko	103 970	29
Rakúsko	8 900	9
Rumunsko	73 700	28
Slovenská republika	2 500	2
Srbsko	537 400	173
Švajčiarsko	10 700	9
Švédsko	500	1
USA	18 700	6
Veľká Británia	34 950	23
SPOLU	1 303 531	445

Zdroj: ÚŠZZ

Z aspektu krajaanskej kultúry bol rok 2023 rokom výročí a jubileí, ktorým ÚŠZZ venoval náležitú pozornosť. V kontexte zvyšovania povedomia o kultúre Slovákov žijúcich v zahraničí ako integrálnej súčasti slovenskej kultúry si ÚŠZZ pripomenul: v Srbsku 250. výročie príchodu Slovákov do Kysáča, 30 rokov pôsobenia Komorného zboru Zvony, 20. výročie vzniku Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny, 75. výročie založenia a pôsobenia Kultúrno-osvetového spolku Jednota v Hložanoch, 200 rokov od založenia dediny Jánošík, 140 rokov od príchodu Slovákov do Bieleho Blata, ale aj 220 rokov príchodu Slovákov do Nadlaku v Rumunsku, 140 rokov založenia prvého slovenského spolku v USA, 75. výročie založenia a pôsobenia slovenského folklórneho súboru Spiš v Novej Belej v Poľsku, 75. výročie Zväzu Slovákov v Maďarsku, 70 rokov Slovenského domu v Iloku a 50 rokov činnosti Folklórneho súboru Fraňa Strapača v Markovci Našickom v Chorvátsku, 60 rokov od vzniku Pápežského slovenského ústavu a kolégia sv. Cyrila a Metoda v Taliansku, 55. výročie založenia folklórneho súboru Kolečko a 10 rokov pôsobenia Slovenskej školy a škôlky vo švajčiarskom Zürichu, 15. výročie založenia folklórneho súboru Ostroha v Írsku a ďalšie. Výročia, jubileá, ale aj nespočetné množstvo krajaanských aktivít na poli kultúry ÚŠZZ vnímal ako potenciál, ktorý je potrebné zviditeľniť aj na Slovensku a v celom krajaanskom svete. V záujme ÚŠZZ bolo spájať krajaanske osobnosti a organizácie s osobnosťami, organizáciami

a špecializovanými kultúrnymi a vedeckými pracoviskami na Slovensku. Za týmto účelom ÚSZZ poskytol Národnej banke Slovenska prehľad výročí a jubileí na využitie pri tvorbe plánu pamätných mincí; participoval na konferencii *Slováci a Česi v zahraničí (aktuálne kultúrne, identifikačné a revitalizačné procesy v prostredí etnických minorít)*, ktorú zorganizovala Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave; na medzinárodnej konferencii a workshope *Dolnozemskí Slováci ako téma spoločenských vied na Slovensku*, organizovanej Metodickým centrom pre zahraničných Slovákov Filozofickej fakulty UMB. ÚSZZ sa zúčastnil na rokovaníach s predsedom ZMOS na tému *Spolupráca slovenských miest a obcí združených vo Zväze miest a obcí Slovenska s mestami a obcami slovenskej menšiny v zahraničí*, ktoré napokon vyústili do podpísania memoranda o spolupráci.

V kontexte vytvárania podmienok na vznik a rozvoj tvorivej činnosti Slovákov žijúcich v zahraničí vo všetkých odvetviach umenia a kultúry, aktivity ÚSZZ vo veľkej miere odkazovali na vzájomnú spoluprácu a možnosti vzniku koprodukcí naprieč všetkými oblasťami produktívnej a aktívnej kultúry: v oblasti profesionálnych divadiel prepájanie divadelníkov zo Slovenska s profesionálnymi divadlami/divadelníkmi z krajanského prostredia (v Srbsku – Slovenské vojvodinské divadlo, v Maďarsku – Divadlo Vertigo, vo Veľkej Británii – Slovenské divadlo v Londýne a pod). V oblasti vizuálneho umenia išlo o zosieťovanie výtvarných umelcov, sochárov a osobností kreatívneho priemyslu, s cieľom vytvoriť komplexnú databázu týchto umelcov a podnecovať novú tvorbu (príkladom dobrej praxe sú výtvarné tábory profesionálnych maliarov v Slováckom obývanej obci Veľký Bánheď v Maďarsku). ÚSZZ podporoval aj korelácie v oblastiach literatúry a vydavateľstva (napr. obsahovo relevantné a vizuálne atraktívne publikácie, ktoré sa venujú veľikánom slovenského zahraničia, rovnako aj výstupy vedeckých výskumov, akým bol napr. slovakistický lingvistický výskum (aktuálny stav a perspektívy rozvoja na Slovensku a v zahraničí) v organizácii Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV), filmu a audiovizuálnej tvorby (námety na témy z krajanského života), hudobnej tvorby (propagácia diel slovenských skladateľov) a v mnohých ďalších formách prezentácie umeleckých diel a zviditeľňovania talentov. Jednou z najzastúpenejších oblastí v kultúre zahraničných Slovákov je tradičná kultúra a v tomto kontexte ÚSZZ podporil najvýznamnejšie podujatia slovenskej tradičnej kultúry v zahraničí - napr. *Slovenské spievanky a veršovačky* v Dabaš-Sáre a *Celoštátny folklórny festival Slovákov* v Bánke v Maďarsku, v Srbsku folklórny festival *Tancuj, tancuj* v Hložanoch a festival autentickej ľudovej piesne *V pivnickom poli*, v Českej republike folklórny festival *Jánošíkov dukát* a *Praha srdce národov*, v Rumunsku prehliadku sólistov slovenskej ľudovej piesne *Cez Nadlak je...* a *Medzinárodný mládežnícky festival* v Čerpotoku, *Prehliadku folklóru Slovákov* v Chorvátskej republike, *Prehliadku krajanských dychových hudieb* v Poľsku, *Slovak Heritage Festival* v New Jersey, USA, prehliadku ľudovej piesne *Spievajte si, spievajte...* v Calgary v Kanade a mnohé ďalšie.

V oblasti ochrany hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí a jeho aktívneho prepojenia s inštitúciami na Slovensku, ÚSZZ v roku 2023 taktiež podporil rad projektov, napr. v Srbsku dokumentačné výstavy *Slováci v Jánošíku 1823 - 2023* a výstavu *k príchodu Slovákov do Kysáča*, digitalizáciu matriky vojvodinských Slovákov, archiváciu nahrávok miestneho slovenského rozhlasu v Selenči. Nadácia Babka v srbskej Kovačici vydala s podporou ÚSZZ knihu *Slovak Naive Art in Serbia* a splnila tým ďalšiu z podmienok zápisu kovačickej insity do Zoznamu svetového nehmotného dedičstva UNESCO. Obzvlášť významný je aj projekt *Spracovanie matrik slovenských evanjelických cirkevných zborov dolnozemských Slovákov*, ktorý kontinuálne vykonáva Združenie pre genealogický výskum dolnozemských Slovákov. V Národnom múzeu v Zrenjanine prebehla rekonštrukcia Tradičnej slovenskej izby a podporené boli aj dve ľudové zbierky v Lipovljanoch a v Ljube. V chorvátskej obci Selce na ostrove Brač, kde žil v rokoch 1893 – 1906 známy slovenský prozaik a lekár Martin Kukučín, v roku 2023 pribudla k pamätnej tabuli, ktorú v

minulosti postavila obec, nová lavička, ktorú vyrobili miestni kamenári a má za cieľ prispieť k zviditeľneniu pamiatky M. Kukučina v tejto obci. Všetky vydania, podporené ÚSZZ, sú uložené aj v príručnej knižnici ÚSZZ, ktorá slúži odborným pracovníkom, ale aj širokej verejnosti na študijné a výskumné účely.

V rámci podpory rozvoja tradične prítomných cirkví v prostredí Slovákov žijúcich v zahraničí ÚSZZ v roku 2023 podporoval evanjelické cirkevné zbory a organizácie, ako aj misie Rímsko-katolíckej cirkvi, ku ktorým sa tradične hlásia Slováci vo svete. Z finančných prostriedkov ÚSZZ bola podporená rekonštrukcia a sanácia slovenského evanjelického kostola v Kovačici (Srbsko), rekonštrukcia a dostavba evanjelického kostola v Iloku (Chorvátsko), a tiež bolo financované ústredné kúrenie v Rímskokatolíckej farnosti v Novej Huti (Rumunsko) a v Slovenskom evanjelickom kostole v Báčskej Palanke (Srbsko). Uskutočnili sa rôzne stretnutia ekumenického charakteru, ako aj detské a mládežnícke programy a tábory.

V kultúrnej oblasti, v podprograme „Kúpa, rekonštrukcia, výstavba alebo prístavba nehnuteľností“, bolo realizovaných 11 projektov v celkovej hodnote 318 600,- €. K najvýznamnejším rekonštrukčným projektom patrí rekonštrukcia Domu kultúry v Padine (Srbsko) a výstavba Domu slovenskej kultúry v Jablonke (Poľsko). ÚSZZ v priebehu celého roka vynakladal mimoriadne úsilie v kontexte zabezpečenia Slovenského domu v Novom Sade (okružly stôl 10. 2. 2023 na pôde ZÚ SR v Belehrade, prijatie delegácie z Nového Sadu na MZVEZ SR, okružly stôl 6. 9. 2023 na pôde ÚSZZ a rad bilaterálnych stretnutí), medzi Slovákmí, žijúcimi v srbskej Vojvodine však k dohode o tomto možnom investičnom projekte nedošlo. Podrobnejší prehľad realizovaných investičných projektov uvádzame v Prílohe 2.

Oblasť informačného pôsobenia

V oblasti informačného pôsobenia bolo schválených 83 projektov z 12 štátov vo výške 147 600 €. V skutočnosti boli v roku 2023 na realizáciu týchto 83 projektov vyplatené dotačné prostriedky vo výške 146 600 €. Prehľad poskytnutej finančnej podpory ÚSZZ na projekty informačného pôsobenia v roku 2023 uvádza tabuľka:

Krajina	Vyplatená suma v €	Počet podporených projektov
Česká republika	7 200	4
Francúzsko	1 200	2
Chorvátsko	3 500	2
Luxembursko	4 700	1
Maďarsko	29 200	15
Poľsko	4 500	2
Rumunsko	15 700	6
Slovenská republika	11 300	6
Srbsko	61 700	41
Švédsko	2 000	1
Ukrajina	1 500	1
USA	4 100	2
SPOLU	146 600	83

Zdroj: ÚSZZ

V oblasti informačného pôsobenia vytváral ÚSZZ v roku 2023 podmienky pre informačno-publicistické a audiovizuálne výstupy zo života krajských komunit. Tieto výstupy boli publikované v súčinnosti s krajskými tlačnými, elektronickými a internetovými médiami. ÚSZZ reflektoval potrebu podporiť popri tradičných tlačných a elektronických médiách aj šírenie informácií prostredníctvom internetových médií a sociálnych sietí. Podstatným zdrojom informácií z krajského života zostáva webové sídlo ÚSZZ (www.uszz.sk). ÚSZZ

prostredníctvom svojho webového sídla šírili informácie nielen o krajaňských podujatiach, na ktorých pôsobil ako gestor, a ktoré finančne podporil, ale aj o iných krajaňských podujatiach, a to na základe dobrej spolupráce s organizátormi týchto podujatí. Na platforme www.slovenskezahranicie.sk vzniklo krajaňské fórum, rozoberajúce aktuálne témy a problémy Slovákov v zahraničí.

Medzi významné ciele dotačnej výzvy ÚŠZZ v oblasti informačného pôsobenia patrí aj podpora šírenia informácií, ktoré napomáhajú rozvoju krajaňských komunít, udržiavaniu slovenského národného povedomia a vzťahu so SR, s cieľom zatriktívnenia spolkového a komunitného života v zahraničí. V roku 2023 ÚŠZZ zintenzívnil komunikáciu na sociálnych sieťach, najmä na Facebooku a Instagrame, kde informoval nielen o aktualitách, týkajúcich sa práce ÚŠZZ - najmä dotačných výziev a iných aktivít, ale veľký priestor venoval aj propagácii krajaňských podujatí. Komunikácia ÚŠZZ prispieva k vzájomnému spoznaniu sa krajanov a k prepájaniu Slovákov žijúcich v zahraničí v online priestore. Druhou rovinou informačnej činnosti na sociálnych sieťach je budovanie siete profesionálnych kontaktov a oslovovanie talentov.

Dotačný systém poskytoval zahraničným Slovákom možnosť rozvíjať aktivity za oblasť informačného pôsobenia prostredníctvom viacerých podprogramov. V roku 2023 ÚŠZZ finančne podporil vydávanie neperiodickej tlače – nové knižné publikácie vznikli v oblastiach s autochtónnym slovenským osídlením (napr. projekty Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku v Rumunsku, Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku, projekt Komorného zboru Zvony zo Selenče v Srbsku), ale aj v zámorí (projekty Kanadsko-slovenskej obchodnej komory, publikácia o festivale Slovak Heritage Festival Inc., atď.). ÚŠZZ podporil aj tvorbu krajaňských webových sídiel a viaceré projekty digitalizácie, ktoré svojím charakterom presahovali do oblasti kultúry a uchovania kultúrneho dedičstva. Keďže nosnou témou práce v informačnej oblasti je prepájanie krajanov, ÚŠZZ prostredníctvom svojho dotačného systému podporil viaceré aktivity, zamerané na prepájacie a informačné stretnutia zahraničných Slovákov v ich krajinách a na prezentáciu pohľadov zahraničných Slovákov na Slovensko.

ÚŠZZ aj v roku 2023 podporil dlhoročný úspešný spoločný dolnozemsý projekt účasti vydavateľov zo zahraničia na knižnom veľtrhu Bibliotéka. Podpora účasti slovenských vydavateľov z radov krajanov pozitívne rezonuje na obidvoch stranách a posilňuje propagáciu krajaňskej problematiky a jej prezentáciu širšej verejnosti.

Oblasť médií

V oblasti médií bolo podporených 22 projektov zo 6 štátov vo výške 36 000 €. Všetky schválené žiadosti o dotácie boli riadne vyplatené. Prehľad poskytnutej finančnej podpory ÚŠZZ pre médiá v roku 2023 uvádzame v tabuľke nižšie:

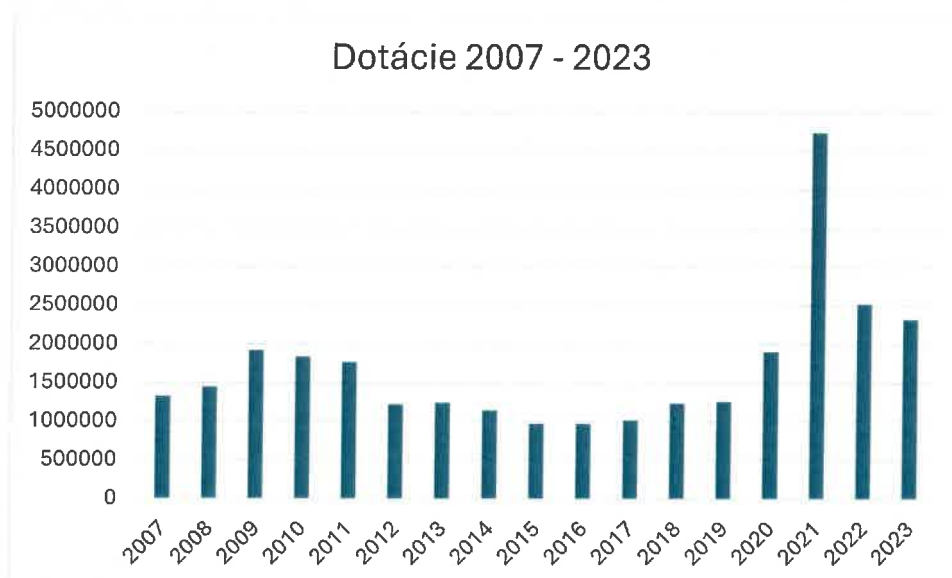
Krajina	Vyplatená suma v €	Počet podporených projektov
Česká republika	9 300	3
Chorvátsko	2 000	2
Kanada	3 000	1
Rumunsko	1 500	1
Slovenská republika	1 500	1
Srbsko	18 700	14
SPOLU	36 000	22

Zdroj: ÚŠZZ

Cieľom štátnej podpory v oblasti médií bolo zabezpečiť udržateľnosť a konkurenčnú schopnosť krajských médií a ďalších foriem pravidelného informovania krajskej verejnosti o dianí v SR a v slovenskom zahraničí masmediálnymi prostriedkami, ako aj rozširovanie spolupráce krajských médií s médiami v SR. ÚŠŽZ bol nielen sprostredkovateľom, ale aj spoluorganizátorom aktivít v krajských komunitách, s dôrazom na posilnenie úlohy jestvujúcich tlačných médií, ako aj tzv. nových médií v multimediálnom priestore. ÚŠŽZ pokračoval aj v roku 2023 v spolupráci s médiami v SR, najmä s verejnoprávnou STVR (redakciou spravodajstva a publicistiky STV, redakciou spravodajstva Rádia Slovensko, s Rádiom Devín, s okruhom Radio Slovakia International, vysielaním Krajskej redakcie) a s Tlačovou agentúrou SR.

ÚŠŽZ v roku 2023 v rámci podprogramov vydávania periodickej tlače, podpory rozhlasového, televízneho vysielania, podcastov, vlogov, atď. podporil viacero projektov (vydávanie Ľudových novín v Maďarsku, mesačník Prameň v Chorvátsku, časopis Náš Život v Srbsku, Svensk Slovak Info vo Švédsku a iné).

Prehľad dotácií ÚŠŽZ v € celkom, vyplatených v rokoch 2007 – 2023

Zdroj: ÚŠŽZ

Vzdelávacie, kultúrne a mediálne podujatia v priamej pôsobnosti ÚŠŽZ

ÚŠŽZ samostatne alebo v spolupráci s ďalšími štátnymi a neštátnymi subjektami organizoval rad podujatí, prostredníctvom ktorých vytváral podmienky pre aktívnu prezentáciu zachovávanie slovenskej identity Slovákov žijúcich v zahraničí slovenským účastníkom týchto podujatí.

V roku 2023 ÚŠŽZ spoluorganizoval 31. ročník celoslovenskej literárnej žiackej súťaže s medzinárodnou účasťou *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*. Do zahraničnej kategórie sa zapojilo svojimi prácami 70 žiakov a žiačok z Veľkej Británie, Francúzska, Chorvátska, Maďarska, Nemecka, Rumunska, Srbska, Švédska a Ukrajiny. Medzi ocenenými boli žiaci slovenských škôl v Srbsku, Maďarsku, Rumunsku, na Ukrajine, v Spojenom kráľovstve, Chorvátsku a Švédsku. Okrem ocenených prác v krajskej kategórii

bola ocenená aj pedagogička Jarmila Pantelićová zo ZŠ Jána Čajaka v Báčskom Petrovci v Srbsku a špeciálne ocenenie pre školu získalo Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského v Nadlaku v Rumunsku. ÚSZZ pripravil a financoval pre víťazov krajskej kategórie štvordňový pobyt na Slovensku.

ÚSZZ v roku 2023 v spolupráci s Metodickým centrom UMB a Akadémiou vzdelávania v Martine realizoval 4 turnusy letných táborov pre deti Slovákov žijúcich v zahraničí, na ktorých sa zúčastnilo 182 slovenských detí zo zahraničia. Okrem toho, ÚSZZ v roku 2023 financoval organizáciu Letnej súborovej školy *Školička tanca*, ktorá bola zameraná na zdokonaľovanie detí a vedúcich folklórnych súborov. V roku 2023 sa na Letnej súborovej škole zúčastnilo spolu 71 účastníkov, z toho 60 v pobytovej a 11 v dennej forme. Účastníci boli z Veľkej Británie, Belgicka, Francúzska, Nemecka, Rumunska, Rakúska, Švédska a Švajčiarska.

ÚSZZ v roku 2023 finančne podporil aj projekt pedagógov z Pedagogickej fakulty UMB, zameraný na organizáciu spoločného letného týždenného tábora pre deti z Banskej Bystrice a slovenské deti z Ukrajiny.

ÚSZZ zabezpečil účasť víťaza divadelnej prehliadky dolnozemsých autorov DIDA z roku 2022 (divadelný súbor z Nového Sadu v Srbsku) ako aj detského divadelného súboru zo srbskej Pivnice na 55. národnej súťažnej prehliadke ochotníckych divadelných súborov s inscenáciami pôvodnej slovenskej dramatickej tvorby Palárikova Raková v Čadci.

V Dulovciach sa dňa 1. júla 2023 uskutočnil 24. ročník Južnoslovenských detských a mládežníckych folklórnych slávností, na ktorom vystúpili: Detský folklórny súbor Orava pri Matici slovenskej z chorvátskej obce Medjurić, Mladí muzikanti pri Regionálnom kultúrnem stredisku Ústavu kultúry Slovákov v Jači, v Maďarsku, Folklórny súbor Sálašan pri Demokratickom zväze Slovákov a Čechov v Rumunsku a Detský folklórny súbor Zvončky pri Slovenskom kultúrno-osvetovom spolku v srbskom Erdevíku.

Dňa 5. júla 2023 si ÚSZZ pripomenul Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí, už tradične v petržalskom Sade Janka Kráľa, pri základnom kameni budúceho pamätníka slovenského vystaľovalectva a Slovákov žijúcich v zahraničí. Slovenskú štátnu hymnu intonoval slovenský spevácky zbor Ozvena z Budapešti, vystúpili aj ďalší umelci z Maďarska, Srbska a Veľkej Británie. V programe sa prítomným prihovorili zástupcovia krajanov z Argentíny (Kristína Lukáčová), Kanady (Irena Timková), Veľkej Británie (Simona Vrabcová), Rumunska (Pavel Hlasznik) a zo Srbska (Dušanka Petráková). Ceremonia kladenia kvetov k základnému kameňu bola naživo online zdieľaná a nahrávka je uložená aj na webovom sídle ÚSZZ.

V čase od 7. – 9. júla 2023 sa uskutočnili 56. Folklórne slávnosti pod Poľanou v Detve. ÚSZZ zabezpečil účasť zahraničných Slovákov v programe 48. Krajanskej nedele a 8. Krajanského dvora. Program 48. Krajanskej nedele pripravil režisér Vlastimil Fabišík a vystúpili v ňom: Folklórny súbor Nádeje, Paríž, Francúzsko; Folklórny súbor Cerovina, Čerpotok, Rumunsko, Slovenský tanečný súbor Dúha, Malý Kereš, Maďarsko, Folklórny súbor V pivnickom poli, Pivnica, Srbsko, Slovenský kultúrno umelecký spolok Slnečnica, Padina, Srbsko, Folklórny súbor Limbora, Praha, Česká republika, Folklórna skupina Hajduky, Vyšné Lapše, Poľsko a Tanečný súbor Domovina/Slovak Domovina Dancers, Windsor, Kanada. V rámci 8. Krajanského dvora svoje gastronomické špeciality ponúkali Slováci z Argentíny, Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Maďarska, Poľska, Rumunska a Srbska. Na jarmočnej scéne vystúpili tanečníci z Argentíny (predstavitelia slovenských spolkov z Buenos Aires, Saens Peña, Resistencii a Berisso), Pilišska rodinka z Mlynkov, Csibaj banda a Folklórny spolok Lipa z Budapešti, z Maďarska, Orchester tamburíc z Osijeku z Chorvátska a Ľudová hudba Súdiovci zo Selenče, Srbska. Program spestrili aj sólisti z austrálskeho Melbourne. V

rámci sprievodných podujatí sa konala aj výstava Petrovskí umelci Detve, ktorá predstavila všestrannú prácu Združenia petrovských umelcov zo Srbska.

Udelené ocenenia Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2023

ÚSŽZ od roku 2011 udeľuje vyznamenanie *Medaila Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí*, ktorá symbolizuje ocenenie SR za mimoriadne zásluhy o udržanie národného povedomia, kultúrnej a jazykovej identity Slovákov žijúcich v zahraničí a úsilie spojené s upevňovaním väzieb medzi Slovákami žijúcimi v zahraničí a SR.

ÚSŽZ udelil v roku 2023 tri medaily: Slovenskému kultúrno-umeleckému spolku Fraňa Strapača z Markovca Našického v Chorvátsku, Folklórnemu súboru Spiš z Novej Belej v Poľsku a Irene Timko, vedúcej súboru Domovina Dancers z Windsoru v Kanade.

Slovenský kultúrno-umelecký spolok Fraňa Strapača z Markovca Našického v roku 2023 oslávil 50. výročie vzniku. Medaila bola udelená za zásluhy o rozvoj slovenskej kultúry v Chorvátsku prostredníctvom čulej spolkovej činnosti, troch tanečných, speváckej, divadelnej a hudobnej skupiny, ktorá sa ako jediná v Chorvátsku pýši aj hrou na fujare a tiež tradičnej skupiny, ktorá sa stará o národopisné programy a o zachovanie kultúrneho dedičstva Slovákov v Markovci Našickom.

Folklórny súbor Spiš z Novej Belej v roku 2023 oslávil 75. výročie svojho založenia. ÚSŽZ udelil Folklórnemu súboru Spiš medailu za zásluhy všetkých bývalých a terajších členov tohto súboru v oblasti zachovávanía, rozvíjania a prezentácie slovenských ľudových tradícií v Poľsku, predovšetkým tradícií, tancov a zvykov severného Spiša. ÚSŽZ ocenil Folklórny súbor Spiš z Novej Belej za snahu udržať tradície svojich predkov a zjednocovať rôzne generačné skupiny na báze slovenskej identity, kultúry, jazyka a duchovných a národných tradícií.

Irena Timko, zakladateľka, dlhoročná aktívna členka a riaditeľka slovenského tanečného folklórneho súboru v Kanade Domovina Dancers bola v roku 2023 ocenená Medailou ÚSŽZ pri príležitosti životného jubilea – osemdesiat rokov veku a pri príležitosti jubilea súboru Domovina Dancers, ktorý v roku 2023 oslávil svoje štyridsiate výročie.

Osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí

Súčasťou výkonu štátnej politiky vo vzťahu k zahraničným Slovákom je aj vydávanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí, ktoré slúži jeho držiteľovi na účely uplatnenia práv a výhod ustanovených osobitnými právnymi predpismi, platnými v SR (napr. zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky). Najväčší počet žiadostí v roku 2023, tak ako to bolo v uplynulom období, aj naďalej prichádzal zo Srbska a z Ukrajiny. V roku 2023 sa výrazne zvýšil počet prijatých žiadostí zo Spojených štátov amerických.

V októbri roku 2023 vykonal ÚSŽZ prostredníctvom ZÚ SR v Belehrade preverovania pravosti matričných dokladov srbských žiadateľov o vydanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí. Aj napriek tomu, že odpovede zo srbských matrik boli ÚSŽZ doručené až v máji 2024, doklady boli dôsledne preverené a nepravé doklady zistené. ÚSŽZ preto považuje preverovanie matričných dokladov prostredníctvom ZÚ SR za najefektívnejší spôsob preverenia matričných dokladov, vydaných srbskými úradmi.

Preverenie pravosti matričných dokladov z Ukrajiny zabezpečil ÚSŽZ prostredníctvom Kriminalistického a expertízneho ústavu Policajného zboru SR. Zvolený spôsob hodnotí ÚSŽZ ako účelný, preto pri tomto postupe zotrvá i naďalej.

O vydaných osvedčeniach Slováka žijúceho v zahraničí v rokoch 2014 – 2023 informuje v členení podľa jednotlivých štátov nasledovná tabuľka:

Krajina	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Argentína	0	0	0	2	2	0	3	0	5	0
Austrália	1	1	0	3	0	1	0	0	0	3
Bielorusko	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bosna a Hercegovina	0	2	5	4	1	2	1	0	3	3
Česká republika	2	3	0	0	1	0	1	0	1	0
Čierna Hora	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Chorvátsko	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Írsko	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Kanada	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2
Kirgizsko	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Kuba	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Severné Macedónsko	1	0	1	2	1	0	0	0	0	0
Maďarsko	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Mexiko	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Nemecko	0	0	0	0	3	0	0	1	1	0
Nórsko	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Poľsko	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
Rakúsko	1	0	0	0	0	3	3	0	0	0
Rumunsko	0	0	0	1	0	1	0	3	0	0
Ruská federácia	3	1	2	5	10	7	1	4	0	2
Slovensko	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Srbsko	592	1 050	2 068	1 646	1 708	1 398	771	436	393	414
Švédsko	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Ukrajina	101	56	127	355	641	671	387	276	285	273
USA	10	3	1	6	3	2	3	3	16	38
Spolu	718	1 116	2 207	2 025	2 371	2 092	1 172	723	705	735

Zdroj: ÚŠZZ

3.2. Prezident SR, ústredné orgány štátnej správy a verejnoprávne inštitúcie

Prezident Slovenskej republiky

Prezidentka SR v apríli 2023 uskutočnila pracovnú návštevu Ukrajiny, v rámci nej sa na pôde Slovenskej IV. všeobecno-vzdelávacej školy v Užhorode zúčastnila na krste knihy *Druháci vo veršoch*, do ktorej prispeli miestni žiaci a žiačky a ilustrovali ju žiaci z družobnej školy z Vranova nad Topľou. Pani prezidentka sa následne zúčastnila na slávnostnom vyhodnotení olympiády zo slovenského jazyka, kde ocenila úspešných účastníkov a účastníčky zo šiestich zakarpatských základných škôl.

V auguste 2023 prezidentka Slovenskej republiky uskutočnila pracovnú návštevu Nemeckej spolkovej republiky. Pri tejto príležitosti spolu s predsedom Nemecko-slovenského spolku v Sasku-Anhaltsku, prof. Bernhardom Beckmannom, podporila rozvoj partnerstiev a spolupráce medzi nemeckými a slovenskými mestami, obcami a školami.

V čase konania 78. zasadnutia Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov v septembri 2023 prezidentka SR iniciovala a absolvovala niekoľko krajanských stretnutí a podujatí. Zúčastnila sa na slovenskej sv. omši v kostole rímskokatolíckej farnosti svätého Jána Nepomuckého na Manhattane, ktorú celebroid slovenský farár Štefan Chanas a následne sa stretla s početnou krajanskou komunitou na pôde miestnej fary. Prezidentka SR udelila záštitu a osobne vystúpila na prvom ročníku samitu Slovak PRO v New Yorku, ktorý spojil úspešných slovenských profesionálov pôsobiacich v rôznych sektoroch v USA (obchod, veda, zdravotníctvo, technológie, kultúra, umenie). Podarilo sa tak podporiť platformu pre prepojenie novej diaspóry slovensko-amerických odborníkov pôsobiacich v USA a posilniť ich spoluprácu so Slovenskom.

Výnimočné miesto majú stretnutia s krajanskou komunitou v Českej republike. V júni 2023 sa prezidentka spoločne s českým prezidentom Petrom Pavlom zúčastnila na otvorení multi-žánrového festivalu Meeting Brno, kde diskutovali o prehľbovaní česko-slovenských vzťahov. V novembri 2023, v predvečer 34. výročia Nežnej revolúcie, absolvovala hlava štátu stretnutie s členmi občianskych združení Pražská kaviareň a Srdcom doma na pôde Slovenského inštitútu v Prahe. V priestoroch jeho galérie prezidentka SR otvorila výstavu *Slovakia - I'm loving it*, renomovaného slovenského fotografa Borisa Németha v kurátorskej koncepcii historika umenia a pedagóga Václava Maceka.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

Spolupráca so Slováckmi žijúcimi v zahraničí a ich podpora patrí medzi dôležité súčasti zahraničnej politiky SR. Dlhodobým cieľom je udržiavanie národnej identity slovenských národnostných menšín a slovenských komunít v zahraničí a zachovanie a rozvoj ich vzťahov a kontaktov so SR.

MZVEZ SR a ZÚ SR pokračovali v aktivitách v súlade s napĺňaním Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026, ktorej súčasťou je aj rozvoj politiky, orientovanej na spoluprácu s novými slovenskými diaspórami, vznikajúcimi vo svete po roku 1989. V danom kontexte MZVEZ SR, prostredníctvom ZÚ SR vo Washingtone a v New Yorku, pokračovalo v realizácii projektu spolupráce s diaspórou v USA. Dôraz bol kladený na rozširovanie kontaktov a spolupráce v širokom spektre oblastí, ako ekonomika, veda, vzdelávanie, inovácie, IT, kultúra, spoločensko-politická oblasť a pod. V záujme podporovať aktivity, smerujúce k systematickému prepájaniu členov slovenských diaspór v cudzine so Slovenskom, sa rezort zahraničia podieľal aj na samite organizácie Slovak Global Network, ktorý sa konal na jeho pôde v novembri 2023.

Vo vzťahu k tradičným komunitám MZVEZ SR pokračovalo v kontakte so srbskými partnermi a podporovalo ich zámer zapísať kovačické insitné umenie do Zoznamu svetového nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

V konzulárnej oblasti ZÚ SR naďalej zabezpečovali ochranu práv a v plnom rozsahu poskytovali pomoc občanom SR nachádzajúcim sa dočasne alebo trvale v zahraničí. Okrem toho spolupracovali s ÚSZZ pri vybavovaní žiadostí o vydanie osvedčení Slovákov žijúcich v zahraničí.

V oblasti vzdelávania sa MZVEZ SR a ZÚ SR aktívne zapájali do aktivít v danej oblasti. Zástupcovia MZVEZ SR participovali na práci komisií MŠVVaM SR pre výber a posudzovanie činnosti lektorov a učiteľov slovenského jazyka a kultúry v zahraničí, ako aj v komisii pre posudzovanie žiadostí o poskytnutie vládnych štipendií SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí. MZVEZ SR zabezpečovalo prostredníctvom ZÚ SR šírenie informácií

o podmienkach udeľovania štipendií vlády SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí a spolupracovalo na príprave krátkodobých štipendijných pobytov krajanov v SR. ZÚ SR spolupracovali s krajaňskými komunitami aj pri zachovávaní a rozvoji výučby slovenského jazyka.

MZVEZ SR a jeho zastupiteľské úrady, generálne konzuláty, stále misie a slovenské inštitúty v zahraničí v roku 2023 pokračovali v udržiavaní a rozvoji vzťahov so Slovákami žijúcimi v zahraničí a ich organizáciami a podporovali ich aktivity a vzťah s materskou krajinou. ZÚ SR aktívne spolupracovali s krajanmi v zahraničí a organizovali s nimi stretnutia a spoločné podujatia aj počas návštev predstaviteľov SR v krajinách svojej pôsobnosti. Aktívne pôsobili aj SI, ktoré v rámci svojej agendy realizovali v danej oblasti napríklad tieto aktivity:

Slovenský inštitút v Berlíne v roku 2023 uviedol do pozornosti médií a širšej verejnosti prácu výtvarníka Igora Faška žijúceho v Postupime. Inštitút realizoval aj programovú líniu „Autorské čítania“ so sprievodom klaviristky Michaely Tomaníkovej a zapojil sa aj do spolupráce s Inštitútom slavistiky Humboldtovej univerzity, s ktorým zorganizoval kultúrny program pri príležitosti 50. výročia výučby slovenčiny na tomto inštitúte.

Slovenský inštitút v Budapešti v roku 2023 spolupracoval v súčinnosti so ZÚ SR v Budapešti s krajaňskými organizáciami na viacerých projektoch, napr. usporiadal diskusiu so slovenskými spisovateľmi a prednášku k sviečkovej manifestácii v Bratislave v roku 1988 so študentmi budapeštianskeho slovenského gymnázia, filmový seminár pod názvom „Slovenský film stále napreduje“ v spolupráci so slovenským národnostným divadlom Vertigo. SI Budapešť aj v roku 2023 poskytol priestory pre konanie zasadnutia Valného zhromaždenia Zväzu Slovákov v Maďarsku a spolupracoval so slovenským národnostným vysielaním Maďarskej televízie a rozhlasu, s týždenníkom Ľudové noviny a dvojmesačníkom Budapeštiansky Slovák.

Slovenský inštitút v Paríži realizoval v roku 2023 pre krajanov koncert sopranistky Slávy Zámečnikovej a Štátnej filharmónie Košice, vystúpenie SLUK-u a Vianočný koncert v podaní komorného orchestra Slovenskej filharmónie.

Slovenský inštitút v Prahe podporil v rámci Mesiaca česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti tvorbu krajanov. V jeho priestoroch sa uskutočnila výstava slovenských umelcov konceptuálneho umenia žijúcich v ČR. Výstavu s názvom Sprievodca plnohodnotným, nie vždy pohodlným životom, finančne podporil aj ÚSZZ. V roku 2023 participoval aj na Festivale českej a slovenskej tvorby pre deti, ktorý organizuje krajaňský subjekt BONA FIDE. Finančná zbierka krajanov, iniciovaná spolkom Pražská kaviareň, umožnila zabezpečiť pre SI profesionálne výstavné panely.

Slovenský inštitút v Ríme spolupracoval s Lektorátom slovenského jazyka Katedry českého a slovenského jazyka Univerzity La Sapienza v Ríme a v roku 2023 zorganizoval viacero podujatí zameraných na predstavenie slovenskej hudby, výtvarného umenia a literatúry pre krajaňskú a širšiu verejnosť.

Slovenský inštitút vo Varšave v roku 2023 usporiadal vernisáž výstavy prác z výtvarnej súťaže pre krajaňské deti a mládež, podporil prehliadku krajaňských hudobných, speváckych a tanečných zoskupení - Fašiangy 2023 v Dome slovenskej kultúry v Krempachoch a ďalšie podujatia v Dome slovenskej kultúry v Kacwine a v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej.

Slovenský inštitút vo Viedni oboznámil v roku 2023 verejnosť s tvorbou slovenských dolnozemskej maliarov prostredníctvom výstavy maliarov z Kovačice, podporil alebo organizoval aj folklórne a hudobné podujatia – vystúpenie krajaňského detského folklórneho

súboru Rozmarín a koncerty Slovenky žijúcej v USA Evy Virsik, ako aj Slovenky, žijúcej v Rakúsku, Márie Magyarovej Pišekovej. Pravidelne spolupracoval s Rakúsko-slovenským kultúrnym spolkom.

Slovenský inštitút v Jeruzaleme v roku 2023 pripravil pre krajanov v Izraeli v spolupráci s Múzeom židovskej kultúry multižánrovú výstavu *Ženy, Židovky, Slovenky, ktoré ovplyvnili svet*. SI organizoval aj niekoľko workshopov v meste Haifa, kde sa nachádza najpočetnejšia krajská komunita, ku konceptuálnej a interaktívnej výstave slovenského umelca a kurátora Jaroslava Vargu. V spolupráci so ZÚ SR v Tel Avive zorganizoval premietanie, ako aj diskusiu k slovenskému dokumentárnemu filmu za účasti režiséra Pavla Barabáša.

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky

Od 1. 9. 2023 boli zo strany MŠVVaM SR poskytnuté vládne štipendiá pre 39 krajanov na denné štúdium v slovenskom jazyku na verejných vysokých školách. Gestorom medzirezortného programu je MZVEZ SR. V roku 2023 boli vládne štipendiá poskytované na štandardnú dĺžku vysokoškolského štúdia na slovenských verejných vysokých školách v akreditovaných študijných programoch v rámci 43 študijných odborov. V roku 2023 študovalo na slovenských verejných vysokých školách spolu 228 štipendistov.

V akademickom roku 2023/2024 pôsobilo v zahraničí 20 lektorov slovenského jazyka a kultúry v 13 krajinách (v Bulharsku, Čínskej ľudovej republike, vo Francúzsku, Chorvátsku, Maďarsku, Nemecku, Poľsku, Rakúsku, Rumunsku, Slovinsku, Srbsku, Taliansku a na Ukrajine). Podmienky ich pôsobenia na jednotlivých univerzitách upravujú ustanovenia príslušných medzinárodných zmluvných dokumentov.

V školskom roku 2023/2024 pôsobilo na školách s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí na základe medzinárodných zmluvných dokumentov 17 učiteľov slovenského jazyka a akademických predmetov. V Maďarsku pôsobí 11 učiteľov (2 Budapešť, 1 Slovenský Komlóš, 1 Nové Mesto pod Šiatrom, 2 Békešská Čaba, 2 Sarvaš, 1 Jác, 1 Níz a 1 Čív), v Rumunsku 1 učiteľ (Oradea) a na Ukrajine 5 učiteľov (Užhorod).

Na podporu čitateľskej gramotnosti a rozvoja národného povedomia a kultúrnej identity detí Slovákov žijúcich v zahraničí, bol v školskom roku 2022/2023 organizovaný V. ročník medzinárodnej súťaže Slovenské rozprávky z celého sveta, ktorej výstupom je rozprávková kniha s rovnomeným názvom súťaže. Do súťaže sa zapojilo spolu 28 škôl a vzdelávacích centier s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí z Belgicka, Chorvátska, Kanady, Luxemburska, Maďarska, Nemecka, Rumunska, Srbska, Švajčiarska, Ukrajiny, Veľkej Británie a USA.

Podpora MŠVVaM SR, určená Slovákom žijúcim v zahraničí (žiaci základných, stredných škôl a pedagógovia), sa každoročne realizuje aj prostredníctvom vzdelávacích programov na podporu výučby slovenského jazyka/v slovenskom jazyku. Podujatia sú organizované v spolupráci s odbornými pracoviskami slovenských univerzít (Centrum ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave, Metodické centrum pre Slovákov žijúcich v zahraničí UMB, SAS – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave).

V priebehu roku 2023 sa uskutočnili nasledujúce podujatia:

- v dňoch 30. 4. až 5. 5. 2023 sa uskutočnil didaktický kurz pre pedagógov zo slovenských škôl v zahraničí pod názvom „*Integrované vyučovanie materinského jazyka a prírodovedných predmetov*“. Na kurze sa zúčastnilo 10 pedagógov z Maďarska, Srbska a Ukrajiny;
- v dňoch 2. až 4. 6. 2023 bol zorganizovaný výjazdový didaktický kurz pre pedagógov slovenského jazyka v školách Zakarpatskej Ukrajiny za účasti 21 učiteliek slovenského jazyka;
- podujatie *Mobilná učebňa slovenského jazyka* sa konalo v čase od 18. až 22. 6. 2023, pod témou „Po stopách baníctva na Slovensku“. Na podujatí sa zúčastnilo 30 stredoškolákov z krajanského prostredia;
- školy v prírode pre krajanské deti boli realizované v troch turnusoch a zúčastnilo sa na nich 267 detí z Poľska, Chorvátska, Maďarska, Srbska, Rumunska a Ukrajiny;
- v júni 2023 sa konal 2-dňový výjazdový metodický seminár pod názvom *Rozvíja(j)me slovenský jazyk smiechom a hrou*, ktorý sa uskutočnil vo Veľkej Británii (v Birminghame) a bol určený učiteľkám zo vzdelávacích centier v západnej Európe;
- detská krajanská univerzita sa konala na pôde UMB v Banskej Bystrici v dňoch 2. - 8. 7. 2023, jej program bol štruktúrovaný naprieč odbormi histórie, prírodných vied a umenia. Na podujatí sa zúčastnilo 42 detí z Rumunska, Srbska, Maďarska a Ukrajiny;
- Letná univerzita slovenského jazyka a kultúry pre krajanov od 18 rokov a Letná univerzita slovenského jazyka a kultúry pre krajanov z radov maturantov sa uskutočnili v rovnakom čase, v dňoch 10. až 28. 7. 2023 za účasti 32 krajanov. Hlavným mottom oboch univerzít bolo: „*Moderný príbeh Slovenska pri príležitosti 30. výročia vzniku SR*“;
- na 59. ročníku Letnej školy SAS sa zúčastnilo 93 frekventantov (86 prezenčne, 7 online) z 19 krajín sveta - štipendistov MŠVVaM SR. Sprievodným podujatím letnej školy SAS bol aj 16. ročník odborno-metodického seminára pre učiteľov na školách v zahraničí, ktorý sa konal pod názvom „*Pravidlá a systém v jazyku z pohľadu didaktickej praxe*“ v dňoch 14. – 18. 8. 2023 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v hybridnej forme. Na prezenčnom kurze sa zúčastnilo 9 učiteliek pôsobiach na školách v Maďarsku, Nemecku, Poľsku, vo Veľkej Británii a na Ukrajine a na online forme participovalo 10 účastníkov z Austrálie, Kanady, Slovenska, Talianska, Ukrajiny, USA a Veľkej Británie;
- v dňoch 15. – 16. 8. 2023 sa na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave uskutočnil odborno-metodický seminár pre 40 lektorov slovenského jazyka a kultúry, pôsobiach na zahraničných univerzitách;
- podujatie *Učíme sa o Slovensku po slovensky* prebehlo 18. - 26. 8. 2023 v Telgárte, s účasťou 83 pedagógov z Francúzska, Veľkej Británie, Nemecka, USA, Kanady, Ukrajiny, Rumunska, Poľska a Maďarska a bolo venované témam aktívnej komunikácie detí v slovenskom jazyku;
- ozdravný tábor pre 44 deti z Ukrajiny (6. - 11. 8. 2023) a letný tábor pre 43 deti z Maďarska (28. 8. - 2. 9. 2023) sa realizovali na Táloch pod Nízskymi Tatrami;
- na prelome septembra a októbra 2023 sa uskutočnilo výjazdové metodické školenie v Austrálii, v Adelaide, ktoré bolo realizované v spolupráci s organizáciami ISEIA a Slovenská detská beseda (Melbourne) pod názvom *Po slovensky ľahko a hravo (Ako učiť po slovensky a nezbláznit' sa)*. Obsahom vzdelávania boli aj špecifická výučba slovenského jazyka, kreatívne učenie jazyka cez príbeh, či zážitková recepcia ako výzva pre rozvoj komunikačných zručností;

- v novembri 2023 sa konalo v spolupráci so Spolkom Slovákov v Poľsku výjazdové metodické vzdelávanie v Poľsku. Podujatie pod názvom *Rozvíjame slovenský jazyk smiechom a hrou II.*, sa uskutočnil v obci Nová Belá za účasti 25 krajanov z Poľska a Ukrajiny;

- v dňoch 30. 11. až 1. 12. 2023 sa pod vedením doc. PhDr. Jany Pekarovičovej, PhD. v Báčskom Petrovci v Srbsku uskutočnilo výjazdové odborné-metodické školenie pre 33 učiteľov základných a stredných škôl zo Srbska a Chorvátska;

V roku 2023 boli zo strany UMB dodané prvé dve hry, tzv. pocket games, vreckové hry z Hláskova, a to *Kvarteto – tvrdé spoluhlásky* a *Kvarteto - obojaké spoluhlásky*. Vydaním malých, vreckových hier bol obohatený koncept hry Hláskovo. Malé hry sú navyše dostupné a použiteľné kedykoľvek, na cestách, doma, v aute, v lietadle, čím sa slovenčina prostredníctvom kariet dostáva zo škôl do každodenného sveta detí. V závere roka sa pokračovalo v dotlačí a bola vytvorená aj ďalšia malá hra do série – *Pexeso – samohlásky*. V roku 2023 sa tiež podarilo vytlačiť poslednú veľkú hru zo série *Krajina Hláskovo – Krajina obojakých spoluhlások*. Nová hra bola po prvýkrát predstavená počas výjazdového metodického vzdelávania v Poľsku.

MŠVVaM SR zabezpečovalo metodicko-didaktické materiály pre krajské školy a slovenské vzdelávacie centrá na podporu výučby slovenského jazyka/v slovenskom jazyku v zahraničí priebežne v priebehu celého roka 2023. Najväčšie zásielky boli určené pre slovenské vzdelávacie centrá v USA a vo Veľkej Británii. Metodicko-didaktické materiály boli poskytnuté aj slovenským krajským spolkom a vzdelávacím centrá v Kanade, Švajčiarsku, Nemecku, Francúzsku, Srbsku, Luxemburgu, Austrálii, Chorvátsku, Poľsku, Rumunsku a Maďarsku. Zároveň rezort poskytol finančný príspevok vo výške 6.000,- € na zabezpečenie učebníc pre zdravotnícku strednú odbornú školu s vyučovaním v slovenskom jazyku v Srbsku a ďalšie požiadavky krajanov v oblasti zabezpečenia učebníc v spolupráci s ÚSZZ.

Zo strany Univerzity Komenského v Bratislave, pracoviska SAS, pokračovalo riešenie projektu MŠVVaM SR „*Vzdelávací program: Slovenčina ako cudzí jazyk*“. Členovia riešiteľského tímu SAS – centra pre slovenčinu ako cudzí jazyk, pracovali na realizácii dlhodobých, zmluvne dohodnutých výskumno-vzdelávacích úloh na rok 2023. SAS spolupracoval s lektorátmi, pôsobiacimi na univerzitách v zahraničí, metodicky koordinoval ich aktivity, poskytoval priebežne učebnice a odborné publikácie. V spolupráci s lektorátmi na Univerzite v Záhrebe a Univerzite v Ľublani bola na akademický rok 2022/2023 vyhlásená súťaž lektorov pod názvom „*Promuj slovenčinu*“. V akademickom roku 2023/2024 sa konal ďalší ročník tejto súťaže v spolupráci s lektorátmi z Krakova a Belehradu pod názvom „*Slovensko v Európe – Európa na Slovensku*“.

Ťažiskom činnosti v oblasti dištančného vzdelávania bola a je prevádzka e-learningových programov jazykovej prípravy pre stupeň A1 a A2 prostredníctvom webovej stránky: www.eslovak.sk. K 31. 12. 2023 dosiahol celkový počet zaregistrovaných na www.e-slovak.sk **19 538 osôb**.

Výskum

S Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku (VÚSM) dlhodobo spolupracuje Centrum sociálnych a psychologických vied SAV v.v.i. a Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v.v.i. Centrum sociálnych a psychologických vied s VÚSM rieši projekt *Súčasný stav a fungovanie slovenského národnostného školstva – reflexia pedagógov, reflexia študentov a reflexia rodičov* (dĺžka realizácie projektu 2019 – 2024). Členovia slovenského riešiteľského kolektívu sa v roku 2023 zúčastnili na týždennom pobyte v Budapešti a v Békešskej Čabe, kde spolu s kolegynami z VÚSM bola realizovaná príprava štruktúry rozhovorov so žiakmi a študentami, ako aj

konzultácie ohľadom ďalšieho zberu dát u žiakov a študentov, študujúcich na slovenských národnostných školách v Maďarsku.

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV a VÚSM podpísali v Békešskej Čabe dohodu o spolupráci na obdobie rokov 2023 – 2027. Zodpovedná riešiteľka, Dr. Iveta Valentová, vypracovala monografickú štúdiu *Slovenské terénne názvy v Mlynkoch*, ktorá bola publikovaná v zborníku vedeckých príspevkov z výskumného tábora v obci Mlynky (Pilisszentkereszt) v Maďarsku pod názvom *Slovenské inšpirácie z Mlynkov* (Ed. T. Tušková. Békešská Čaba: Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku 2023, s. 203 – 241). Na medzinárodnej vedeckej konferencii a workshope *Dolnozemskí Slováci ako téma spoločenských vied na Slovensku* (17. 10. 2023 v Banskej Bystrici) v rámci referátu *Genéza výskumu priezvisk Slovákov v Maďarsku* prezentovala aj projekt Výskumného ústavu Slovákov v maďarskej Békešskej Čabe, ktorý je zameraný na výskum priezvisk slovenských rodín v Maďarsku.

Finančné prostriedky, ktoré MŠVVaM SR v roku 2023 poskytlo na podporu výučby slovenského jazyka v zahraničí a Slovákov žijúcich v zahraničí, boli realizované vo výške 4 812 480,49 €.

Výskumná a inovačná autorita

VAIA je organizačným útvarom Úradu podpredsedu vlády pre Plán obnovy a odolnosti SR, zodpovedným za tvorbu a koordináciu výskumných a inovačných politík. VAIA vznikla na Úrade vlády SR v roku 2021 a v roku 2023 sa venovala aj témam slovenskej diaspóry, napr. realizovala prieskum potrieb diaspóry a aktivít existujúcich organizácií a zaoberala sa tiež prípravou pilotných prototypov spolupráce. VAIA vydala materiál *Magnet pre talent*, vyjadrujúci pozíciu vlády SR k politike návratu talentov, kde slovenská diaspóra bola jednou zo štyroch navrhovaných intervenčných oblastí. V roku 2023 vyhlásila dotačnú výzvu „Posilňovanie vzťahov s diaspórou“.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Z celkom 30-tich rozpočtových a príspevkových organizácií v pôsobnosti MK SR svoju činnosť vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí vykázalo jedenásť. **Na aktivity výkonu štátnej politiky voči Slovákom žijúcim v zahraničí v roku 2023 vyčlenili uvedené organizácie cca 3 720,15 €.**

Slovenská národná knižnica v Martine v rámci medzinárodnej výmeny dokumentov spolupracovala s inštitúciami prepojenými so Slovákami žijúcimi v zahraničí, od ktorých počas uplynulého roku získala celkovo 191 publikácií v hodnote 1 297,15 € a na základe ich konkrétnych požiadaviek im odoslala 35 publikácií v hodnote 528,15 €. V roku 2023 knižnica spolupracovala pri získavaní zahraničných slováci so Spolkom Slovákov v Poľsku, Slovenským vydavateľským centrom Báčsky Petrovec v Srbsku, Demokratickým zväzom Slovákov a Čechov v Rumunsku a s Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku. V roku 2023 boli do fondov a zbierok Literárneho archívu Slovenskej národnej knižnice zakúpené rukopisy a fotografie slovenskej klaviristky Tatiany Fraňovej, turčianskej rodáčky, významnej klaviristky, koncertnej umelkyne a pedagogičky, ktorá pôsobila ako klavírna pedagogička káhirskej Academy of Art a ako korepetítorka na viedenskom konzervatóriu. V bádateľni literárneho archívu boli poskytnuté služby Ústrednému archívu Slovenského ev. a. v. cirkevného zboru v Starej Pazove, ktorý sa zaujímal o archívne dokumenty Vladimíra Hurbana Vladimírova a Spolku Slovákov v Poľsku, ktorý sa zaujímal o dokumenty k téme Slovákov v Poľsku.

V *Univerzitetnej knižnici v Bratislave* sa 14. 4. 2023 uskutočnila prezentácia knižnej a publicistickej tvorby Slovákov žijúcich v Maďarsku *O Slovákoch v Maďarsku*, na ktorej boli predstavené najnovšie vydané publikácie: *Náš kalendár na rok 2023*, ročenka *Čabiansky kalendár 2023*, kniha Jána Jančovica *Na chlebovej postati* a kniha Ľudovíta Žigmunda Szeberényiho *História slovenských evanjelikov na Čabe*. Prezentácia bola organizovaná v spolupráci s neziskovou verejnoprospešnou spoločnosťou SlovakUm a Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku. Výstavu *Objavené archívy za hranicami Slovenska – Zločiny proti Srbom a Slovákom počas druhej svetovej vojny na území AP Vojvodiny* (1. – 15. 12. 2023) zorganizovala Univerzitná knižnica v spolupráci s Archívom Vojvodiny, na ktorej predstavila cennú archívnu dokumentáciu, ktorá svedčí o spoločnom utrpení a odpore Slovákov, Srbov a ďalších národov počas druhej svetovej vojny na území Vojvodiny. Návštevníci výstavy mali možnosť sa po prvýkrát oboznámiť s originálnymi svedectvami obetí, jedinečnými fotografiami, mapami, či s inými tematickými materiálmi z Archívu Vojvodiny. Súčasťou výstavy boli aj audio nahrávky a online prezentácia, vďaka ktorým získala výstava multimediálny charakter. Výstava sa konala pod záštitou vojvodinského Pokrajinského sekretariátu pre kultúru, verejné informovanie a vzťahy s náboženskými spoločenstvami Ministerstva kultúry Srbskej republiky a MK SR.

Divadelný ústav pripravil v spolupráci s Ústavom pre kultúru vojvodinských Slovákov výstavu *Eva Kristinová, ... jednoducho kráľovná*. Po vernisáži v Novom Sade (13. 4. 2023) bola výstava sprístupnená v priestoroch Galérie insitného umenia v Kovačici (24. 6. – 6. 7. 2023), v Dome kultúry v Laliti (29. 7. – 13. 8. 2023) a v priestoroch Juhoslovanskej kinotéky, počas podujatia Dni českého a slovenského filmu v Belehrade (19. – 22. 10. 2023).

Národné osvetové centrum v roku 2023 kontinuálne venovalo pozornosť zvyšovaniu povedomia a informovanosti skupín a umeleckých kolektívov Slovákov žijúcich v zahraničí v oblasti kultúry a neprofesionálneho umenia. Vedúci umeleckých kolektívov a ich členovia mali možnosť zúčastňovať sa na neformálnom vzdelávaní v oblasti tradičnej ľudovej kultúry a folklóru. Zároveň bolo interpretom tradičnej ľudovej hudby a tanca umožnené v zmysle propozícií súťaží zúčastňovať sa na jednotlivých kolách postupových súťaží, vyhlasovaných a odborne garantovaných Národným osvetovým centrom v oblasti folklóru. V sledovanom období odborná pracovníčka pre umelecký prednes Mgr. art. Renata Jurčová lektorovala v Kovačici seminár tvorivého dramatického písania a viedla dielňu pouličného divadla, kombinovaného s prvkami divadla poézie. Národné osvetové centrum prispelo na podujatie sumou 500 €. Spolupráca pokračovala formou prípravy projektu *Krátkodobé projekty mobility vzdelávajúcich sa dospelých a zamestnancov v sektore vzdelávania dospelých* (KA122-ADU) cez Erasmus+. Výsledkom tejto spolupráce bolo podanie projektovej žiadosti *Vzdelávanie zamestnancov – cesta k inkluzívnej, zodpovednej a udržateľnej kultúre* spoločne s kolektívom KOKRAM zo Srbska a divadlom Vertigo z Maďarska. Zámerom projektu je uchovávanie kultúrneho dedičstva komunit Slovákov žijúcich v zahraničí a rozvoj kompetencií vzdelávacích pracovníkov v oblasti kultúrneho dedičstva a neprofesionálneho umenia. V rámci spolupráce s krajaňskými komunitami bolo v roku 2023 zabezpečené účinkovanie Divadla Janka Čemana z Pivnice a kolektívu KOKRAM z Kovačice zo Srbska s predstavením *Lud-milá* na festivale Scénická žatva 2023 v Martine. Náklady na túto aktivitu predstavovali 1 350 €.

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči v roku 2023 pokračovala v plnení ustanovení bilaterálnej dohody so slovenskou samosprávou v Sarvaši o vzájomnom poskytovaní bezplatných knižnično-informačných služieb pre osoby so zrakovým postihnutím prostredníctvom Mestskej knižnice v Sarvaši, ktorú knižnice uzatvorili v roku 2005. V auguste 2010 bol podpísaný dodatok k tejto dohode, ktorým sa spolupráca rozšírila o využívanie digitálnej knižnice krajanmi, žijúcimi v oblasti Sarvaša. Knižnice si recipročne vymieňajú Novinkár nad Kerešom: slovenská príloha týždenníka Szarvas és Vidéke a e-mailový balíček časopisov z tuzemskej produkcie. V sledovanom období sa redakcia časopisov pre nevidiacich

podieľala na zviditeľňovaní Slovákov žijúcich v zahraničí prostredníctvom časopisov, ktoré vydáva. V periodikách *Kultúrno-literárny výber*, *Akord a Rozhľady* uverejňovala prevzaté i autorské rozhovory so slovenskými umelcami, žijúcimi v zahraničí. Časopis *Pohyb* uverejňoval rozhovory a články o športovcoch žijúcich v zahraničí. Aj v roku 2023 redakcia spolupracovala s dopisovateľom rubriky Nevidiaci v zahraničí časopisu *Nový život* Vladimírom Zánom, krajanom žijúcim vo Francúzskej republike, ktorý knižnici poskytuje zaujímavé porovnania života zrakovo postihnutých obyvateľov v zahraničí a v SR. Dopisovateľka časopisov *Vierka a Mladosť* Božena Fišerová, ktorá žije v Českej republike, poskytovala rady mladým matkám so zrakovým postihnutím.

V rámci špeciálnej kategórie pre krajanov sa v roku 2023 do súťaže *Slovenskej ústrednej hviezdárne Vesmír očami detí* zapojilo 254 súťažiacich z 28 vzdelávacích centier a škôl Slovákov, žijúcich vo Veľkej Británii, Austrálii, Chorvátsku, Francúzsku, na Islande, v Kanade, Maďarsku, Nemecku, Švajčiarsku, Švédsku, Rumunsku a Taliansku.

Slovenské národné múzeum rozvíjalo spoluprácu s Národným českým a slovenským múzeom a knižnicou v Cedar Rapids (USA), v rámci ktorej prebehli rokovania a príprava odborných podkladov k výstave M. R. Štefánik, plánovanej na rok 2025. V spolupráci s ÚSZZ Slovenské národné múzeum skúma možnosti akvizície súkromnej zbierky z Dolnej zeme, ktoré sú predmetom prebiehajúcich rokovaní.

Slovenské národné múzeum – Historické múzeum v súvislosti s úlohami, vyplývajúcimi z uznesenia vlády SR č. 387 z 8. 6. 2022 ku Koncepcii štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026, zamestnalo na čiastočný pracovný úväzok pracovníka so zameraním na Slovákov žijúcich v Amerike (USA, Kanada, Južná Amerika), ktorý rozvíja spoluprácu s občianskym združením Kasigarda, ktoré sa venuje vysťahovalectvu do USA. Pripravuje tiež program akvizícií, pričom sa podarilo do zbierok Slovenského národného múzea získať napr. obraz Maríny Paulíniovej, ktorý bol podporený aj mimoriadnou dotáciou MK SR. Pod kuratelou Slovenského národného múzea – Historického múzea vyšlo v závere roka 2023 aj tematické číslo časopisu *Múzeum*, ktoré sa venuje problematike vysťahovalectva a migrácie z územia Slovenska.

V rámci medzinárodného podujatia FOLK EXPO SLOVAKIA uskutočnil *Slovenský ľudový umelecký kolektív* v dňoch 8. – 10. 9. 2023 výstavu naivného maliarstva a prezentáciu kníh o tomto fenoméne, spojenú s prednáškou pre verejnosť. V septembri 2023 sa generálny riaditeľ Juraj Hamar tiež zúčastnil na Festivale slovenského insitného maliarstva v Srbsku, na ktorom vystúpil s prednáškami *Šlabikár slovenského insitného maliarstva v Srbsku* a *Digitalizácia slovenského insitného maliarstva v Srbsku – tvorba metadát*. V sledovanom období pokračovali online konzultácie s Galériou insitného umenia Babka v Kovačici, v súvislosti s tvorbou digitálneho archívu slovenského insitného maliarstva v Srbsku, ako aj nominačného spisu pre slovenské insitné maliarstvo v Srbsku na zápis do Zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva UNESCO. Zároveň sa začali realizovať prípravy na vydanie trojjazyčnej publikácie pre deti *Šlabikár tradičnej ľudovej kultúry: Insitné maliarstvo Slovákov v Srbsku*.

V spolupráci so Slovenským vydavateľským centrom a Slovenským kultúrnym klubom v Báčskom Petrovci pripravila *Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici* slovensko-srbský literárno-hudobný večierok, ktorý sa 20. 9. 2023 uskutočnil v sídelnej budove knižnice. Podujatie sa konalo za účasti riaditeľa Slovenského vydavateľského centra Vladimíra Valentíka, šéfredaktorky časopisu pre literatúru *Nový život* Zdenky Valentovej-Beličovej a námestníka riaditeľka Knižnice Matice srbskej v Novom Sade Miroslava Aleksíca.

Pod vedením Vladimíra Martinku, slovenského dirigenta žijúceho v Českej republike, uskutočnil *Štátny komorný orchester Žilina* v zahraničí dve vystúpenia s projektom Jánošík, v rámci ktorého bola uvedená hudba Stanislava Palúcha k historicky prvému slovenskému hranému filmu Jánošík (1921). Prvý koncert sa uskutočnil na medzinárodnom festivale Eufonie vo Varšave (21. 11. 2023), druhý v Prahe (27. 11. 2023).

V roku 2023 *Slovenský filmový ústav* spolupracoval so ZÚ SR, SI, ÚSZZ, ako aj priamo so spolkami Slovákov žijúcich v zahraničí pri podujatiach ako sú prehliadky slovenských filmov a samostatné projekcie, pri podpore vzdelávania a informovanosti o slovenskej kinematografii (organizovanie filmových seminárov, poskytovanie materiálov o slovenskej kinematografii pre univerzity, spolky a knižnice v zahraničí), pri vydávaní digitálne reštaurovaných klasických slovenských filmov na nosičoch, o ktoré je záujem zo strany Slovákov žijúcich v zahraničí, konzultáciách pre záujemcov o propagáciu slovenskej filmovej kultúry v zahraničí. Slovenský filmový ústav spolupracoval pri realizácii filmových podujatí so Slovenským inštitútom vo Varšave (25. 1. – 27. 11. 2023), Českým a slovenským filmovým festivalom v Austrálii, Sydney (24. 3. – 2. 4. 2023), Českým a slovenským filmovým festivalom v Austrálii, Melbourne (27. 9. – 11. 10. 2023), Českým a slovenským filmovým festivalom v Austrálii, Adelaide (3.– 5. 11. 2023), pri realizácii 29. ročníka filmového seminára a prehliadky slovenských filmov v spolupráci so Slovenským inštitútom v Budapešti (27. – 28. 11. 2023), pri realizácii VIII. Filmového seminára Evy Rosenbaumovej na Filozofickej fakulte Univerzity La Sapienza v spolupráci so Slovenským inštitútom v Ríme (13. 12. 2023).

Slovenská televízia a rozhlas

Slovenská televízia a rozhlas vo svojom televíznom vysielaní pravidelne vyhradzuje priestor pre programy súvisiace so Slovámi žijúcimi v zahraničí a kontinuitu v tomto smere potvrdila aj v roku 2023. Programová služba Jednotka odvysielala na týždennej báze až 27 premiérových epizód obľúbeného gastronomického cestopisu *Cestou necestou*, ktorý predstavuje zaujímavých Slovákov dlhodobo žijúcich v zahraničí. Súčasťou denného vysielania hlavného televízneho okruhu STVR bola relácia *Dedovizeň*. Cyklus prináša pohľad na život Slovákov žijúcich v zahraničí a život menších na Slovensku.

Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí - 5. júl, je každoročne kľúčovým pre sviatočné vysielanie programovej služby Dvojka (STVR), ktorá uviedla nový dokument *Slováci dolu hlavou* v réžii Ilju Ruppeldta o Slovákoch, žijúcich na Novom Zélande. Ide o voľné pokračovanie, nadväzujúce na snímku *KIWAK tatranský*, ktorú mohli diváci sledovať hneď po premiére dokumentárnej novinky. Tematický večer pokračoval s dokumentom *Slováci v Argentíne*. V Južnej Amerike diváci zostali aj ďalšiu hodinu, počas ktorej mohli bližšie spoznať Hansa Broosa, brazílskeho architekta so slovenskými koreňmi, v dokumente *Denník architekta*. Diváci mohli už tradične sledovať *Noc so zahraničnými Slovámi* – tematický blok zostavený z archívnych dokumentov, tentoraz o Slovákoch žijúcich na Ukrajine, v Maďarsku, na Balkáne, v Austrálii, Kanade a v USA - v Atlante, či na Floride.

V roku 2023 ponúkla Dvojka v premiére aj pôsobivé folklórne vystúpenia. Z festivalu v Detve sprostredkovala divákovi programy súborov, skupín a sólistov Slovákov žijúcich v zahraničí (Krajanská nedeľa) *Zimný slnovrat* a *Remeslo má zlaté dno*.

V roku 2023 Dvojka odvysielala aj 7-dielnu sériu osudov slovenských emigrantov a ich rodín v socialistickom Československu *Môj emigrant* z nedávnej tvorby STVR. Na Slovákov žijúcich v zahraničí pravidelne upozorňovala Dvojka počas vlnajšťa aj prostredníctvom relácie *Anjeli strážni*, v rámci ktorej reflektovala jubileá výrazných osobností ako napr. krasokorčuľarskej legendy Jozefa Sabovčíka, hudobného skladateľa Petra Breinera,

umeleckého fotografa Yurija Dojca, či fotografa Roberta Vana. Neopomenula ani Juraja Jakubiska v súvislosti s jeho nečakane nedožitým jubileom a poslednou rozlúčkou. Ďalej to boli portréty zo série *GEN.sk* a to nielen o Jurajovi Jakubiskovi, ale aj ďalšom jubilantovi, profesorovi Jánovi Vilčekovi. Dvojka odvysielala aj archívny klenot z r. 1968 – dokument *Hnaní žitia nevôľou*, o živote a práci prisťahovalcov zo Slovenska v Nadlaku, v Rumunsku. Z archívnej tvorby možno spomenúť aj tituly ako *Správca clevelandských posolstiev*, *Karol Medvecký a Vojvodina*, *Rezonancia* (výtvarník Jozef Štefanka) a ďalšie.

Radio Slovakia International (RSI) aj v roku 2023 prostredníctvom svojho vysielania posilňovalo vzťahy SR a Slovákov žijúcich v zahraničí a spájalo krajské komunity navzájom. Túto problematiku vo svojom vysielaní vo zvýšenej miere, tak ako v uplynulých rokoch, mapovala Krajská redakcia RSI v pravidelnej rubrike „*Slováci vo svete*“. Zároveň už 11. rok Krajská redakcia pripravovala informácie zo života Slovákov, žijúcich v zahraničí, aj v úspešnej víkendovej rubrike „*Slováci vo svete*“ na programovej službe STVR - Rádio Regina. 4. januára 2023 si Krajská redakcia pripomenula 30. výročie od začiatku svojho vysielania. Na jej úspešný štart postupne nadviazali aj kolegovia z anglického, nemeckého, francúzskeho, ruského a španielskeho vysielania RSI. Počas roka Krajská redakcia odvysielala v rámci rubriky „*Z redakčného archívu*“ množstvo zaujímavých rozhovorov a príspevkov, ktoré vznikli počas 30 ročnej existencie redakcie na cestách za krajanmi. V roku 2023 bola vo vysielaní venovaná zvýšená pozornosť slovenskej komunite v Česku, Írsku, Veľkej Británii, Izraeli a na Ukrajine.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MV SR sa do výkonu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí zapojilo v roku 2023 prostredníctvom činností archívov a registratúr a hraničnej a cudzineckej polície. V súvislosti s vybavovaním žiadostí o vyhľadanie archívnych dokumentov, týkajúcich sa potvrdenia národnosti alebo štátnej príslušnosti v súvislosti s udeľovaním štátneho občianstva alebo v súvislosti s genealogickým výskumom zaznamenal Slovenský národný archív okolo 370 žiadostí od zahraničných záujemcov. Išlo najmä o žiadosti z krajín so Slovákami zo starších migračných období. MV SR spolupracovalo s ÚSZZ pri overovaní podozrenia na pokusy falšovať údaje zo starších sčítacích hárkov.

Oddelenia cudzineckej agendy, odboru cudzineckej polície Úradu hraničnej a cudzineckej polície posielali ÚSZZ priebežne aktuálne informácie o udelení a zrušení pobytu na území SR držiteľom osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí. Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru aj v roku 2023 vykonával previerky žiadateľov o osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MPSVR SR v roku 2023 realizovalo štátnu politiku vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí podporou ich vstupu, ako aj návratu do vlasti a ich opätovnej integrácie na trhu práce zjednodušením podmienok ich zamestnávania, ktoré upravuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Toto zjednodušenie podmienok sa týka najmä štátnych príslušníkov tretích krajín. Po získaní prechodného pobytu štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie Slováka žijúceho v zahraničí, je jeho prístup na trh práce voľný. **Prítok Slovákov žijúcich v zahraničí z tretích krajín, zamestnaných na území SR, v roku 2023 predstavoval 809 osôb:**

Štátna príslušnosť	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Srbsko	1 126	1 311	1 524	1 120	787	740	604
Ukrajina	91	112	255	215	214	244	199
Kirgizsko	0	0	0	0	0	2	2
Rusko	1	3	6	2	2	1	1
USA	0	2	2	3	1	3	2
Argentína	0	0	1	2	0	1	0
Bosna a Hercegovina	0	0	1	1	0	0	0
Čierna Hora	0	0	0	0	2	0	0
Neuvedené	2	9	1	0	1	1	1
Celkovo	1 220	1 437	1 790	1 343	1 007	992	809

Zdroj: MPSVR SR

V jednotlivých rokoch MPSVR SR evidovalo nasledovné počty Slovákov žijúcich v zahraničí, zamestnaných na území Slovenskej republiky:

	Muži	Ženy	Nezadané	Spolu
2016				818
2017				1 554
2018				2 288
2019				3 386
2020	1 948	1 182	23	3 153
2021	1 949	1 268	23	3 240
2022	1 834	1 204	16	3 054
2023	2 061	1 518	17	3 596

Zdroj: MPSVR SR

S ohľadom na napĺňanie Konceptie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026, prebiehali v roku 2023 práce na projekte *Implementácia jednotnej digitálnej brány v podmienkach Sociálnej poisťovne – určenie uplatniteľných právnych predpisov*. Cieľom projektu bolo zavedenie elektronizácie a automatizácie procesov. Od roku 2023 je teda možné podávať všetky typy žiadostí o vystavenie PD A1, resp. určenia uplatniteľných právnych predpisov elektronicky, prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy. V danom roku bolo spustené aj automatické posudzovanie najpočetnejších typov žiadostí, ktoré boli podané elektronicky prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy.

3.3. Mimovládne, cirkevné a občianske združenia a organizácie

Združenie miest a obcí Slovenska zintenzívnilo spoluprácu s ÚSŽZ a vyvinulo nové aktivity smerujúce k podpore Slovákov žijúcich v zahraničí. ZMOS v roku 2023 schválilo nové stanovy, ktoré umožňujú asociovať aj zahraničné mestá a obce so slovenskou národnostnou menšinou. Cieľom tejto iniciatívy je posilniť kontakt slovenských starostov so Slovenskom a organizáciami, ktoré sa venujú samosprávam.

Matica slovenská

Počas roku 2023 Krajské múzeum Matice slovenskej pracovalo na viacerých cieľoch v oblasti vedy a spolupráce s krajanmi a zástupcami slovanských matíc a inštitúcií i v oblasti budovania dokumentačného strediska KM. V oblasti vedy zostavilo jubilejné, štyridsiate číslo vedeckej recenzovanej ročenky Slováci v zahraničí a v marci vydalo za finančnej podpory

ÚSZZ publikáciu Život a dielo Štefana Boleslava Romana. Koncom decembra 2023 vydalo KM ďalšie zborníkové dielo – Život a dielo Františka Jozef Fugu.

MS mala zastúpenie na viacerých krajanských podujatiach, napr.: vedecká konferencia Združenia, spolky, organizácie a inštitúcie dolnozemskej Slovákov, XVII. ročník Medzinárodného folklórneho festivalu Mládežnícky folklórny Čerpotok v Rumunsku, Slovenské národné slávnosti v Srbsku, prehliadka slovenských interpretov, sólistov slovenskej ľudovej piesne Cez Nadlak je..., 200. výročie príchodu Slovákov do obce Jánošík v Srbsku.

Matica slovenská počas roku 2023 odhalila krajanom dve významné busty. Deň pred 102. výročím narodenia Štefana Boleslava Romana (16. apríla 2023) v spolupráci s obcou Nový Ruskov za finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, mu odhalila historicky prvú bustu v jeho rodnej obci Nový Ruskov. V auguste 2023 počas národných matičných slávností bola odhalená aj busta Františkovi J. Fugovi v Aleji národných dejateľov v Martine. V priebehu roku KM spolupracovalo s krajanskými redakciami a matičnými periodikami. Krajanské redakcie celoročne uverejňovali články a správy z pera KM (v Kanade, USA, Česku, Francúzsku, Chorvátsku, Maďarsku, Rumunsku, Poľsku, Srbsku, Švajčiarsku, Švédsku, ...). Krajanská problematika sa reflektovala i vďaka matičným médiám a to najmä vďaka Slovenským národným novinám, Slovenským pohľadom, Slovanskému obzoru, Národnému spektru i matičnej webovej stránke.

V oblasti podpory stykov s maticami slovanských národov a slovanskými inštitúciami KM organizačne zabezpečilo ich V. kongres, konaný v Martine (3. – 4. august 2023). Zúčastnili sa na ňom viac ako dve desiatky prednášajúcich z jedenástich krajín (Čierna Hora, Česko, Chorvátsko, Maďarsko, Nemecko, Rusko, Poľsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Ukrajina). Zastúpené boli slovanské matice, krajanské inštitúcie, vedecké organizácie i univerzity.

Rímskokatolícka cirkev sa do podpory Slovákov žijúcich v zahraničí zapájala najmä prostredníctvom návštev, pastoračie a vysluhovania sviatostí v komunitách zahraničných Slovákov. V roku 2023 sa uskutočnili napr. návštevy slovenských farností vo Frankfurte nad Mohanom (Nemecko), v Heimbachu (Rakúsko), Dubline (Írsko) alebo návšteva slovenských misijných komunit v Albánsku, spojená so stretnutím so Slovákami žijúcimi v Albánsku. Pastoračie pre Slovákov žijúcich v zahraničí a slúženie slávnostných omší RKC uskutočnila napr. v Dubline (Írsko), Rajke (Maďarsko), Chicagu (USA) alebo v Brne (Česká republika).

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku v roku 2023 poskytovala podporu pre rozvíjanie vzťahov so slovenskými evanjelickými zbormi v zahraničí. Na podujatiach organizovaných ECAV sa zúčastnili delegácie a jednotliví hostia zo Srbska, Maďarska, Rumunska a USA. Na konzulárnej úrovni ECAV komunikovala o Slovákoch v zahraničí so ZÚ Slovinska. Členovia ECAV v roku 2023 podnikli viacero pracovných ciest do zahraničia na návštevu Slovákov žijúcich v zahraničí, napr. do Crikvenice (Chorvátsko), Báčskeho Petrovca (Srbsko) alebo do Nadlaku (Rumunsko).

Občianske združenie **Slovak Global Network** zorganizovalo odborné fóra na témy: vízia Slovenska, kultúra myslenia, transformačné zmeny a vzdelávanie a zdravotníctvo. Na diskusiách sa zúčastnilo vyše 70 Slovákov zo SR aj zo zahraničia. V USA – v Chicagu a New Yorku zástupcovia SGN diskutovali so slovenskými krajanmi o možnosti zapojenia sa do aktivít SGN ako aj o medziodborovom prepájaní sfér. V septembri 2023 sa zúčastnili na samite Slovak PRO v New Yorku, ktorý navštívila aj prezidentka SR s predstaviteľmi slovenskej vlády. Slovak PRO je komunitná nezisková organizácia, spolupracujúca s SGN, ktorá prepája Slovákov - profesionálov žijúcich v USA, vrátane možností ich využitia v prospech Slovenska.

Na samite sa zúčastnilo cca 200 účastníkov, ale dosah prostredníctvom livestreamu bol cca 1.400 osôb a v rámci networkingu bolo prepojených cca 50 osôb.

Občianske združenie **Global Slovakia** sa v priebehu roka 2023 zasadzovalo o jednoduchšie nadobúdanie občianstva pre potomkov vysťahovalcov do zahraničia, hlavne do USA a zasadzovalo sa otvorenie diskusie o získaní občianstva za výnimočný prínos Slovensku. Realizuje tiež kurzy na posilnenie národného povedomia Slovákov žijúcich v zahraničí, s dôrazom na USA.

4. Návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2025

Programové zameranie štátnej politiky SR voči Slovákom žijúcim v zahraničí bude aj v roku 2025 vychádzať zo schválenej Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 a prijatého vykonávacieho plánu vecného plnenia tejto koncepcie, aktualizovaného v súčinnosti s MZVEZ SR, ktorý je v zmysle *zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* kompetenčne príslušným ústredným orgánom štátnej správy v oblasti štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí. Aktualizácia reaguje na nové výzvy digitalizácie a digitálnej komunikácie, na zjednotenie metodiky vzdelávania v krajinách, kde Slováci nepatria k autochtónnym menšinám, potrebu plánovania investičných celkov, podporovaných dotačným systémom ÚŠZZ a cieleného pôsobenia ÚŠZZ a ostatných aktérov výkonu štátnej politiky nielen voči krajskej komunite ako celku, ale aj v jednotlivých krajinách, s rešpektovaním špecifik ich pôsobenia.

K hlavným cieľom programového zamerania SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2025 patrí:

- a) Udržiavať a rozvíjať slovenské povedomie a vzťah k SR rovnocenne medzi všetkými krajskými komunitami. S tým súvisí aj snaha o posilnenie nielen štátneho, ale aj občianskeho záujmu SR o krajanov, o vzájomnú užšiu spoluprácu na rozvoji SR a jej pozitívnej propagácii a prezentácii v zahraničí.
- b) Všestranne podporovať rozvoj krajských prostredí a zachovanie špecifik slovenských komunít vo svete, s osobitným zreteľom na tradičné menšinové spoločenstvá krajanov. S dôrazom na Slovákov žijúcich v zahraničí, odchádzajúcich do zahraničia v poslednom období, vytvoriť systém a podmienky pre ich návrat do SR v prípade ich prejavenej záujmu.
- c) Dôraz klásť najmä na prácu s mladou generáciou a na jej podporu, osobitne využívaním moderných komunikačných prvkov ako je digitálna agenda, komunikácia prostredníctvom sociálnych sietí, inovatívne riešenia a podobne.
- d) Zintenzívniť komunikáciu v oblasti školstva a vzdelávania, zisťovať a dokumentovať stav výučby slovenského jazyka, navrhovať možnosti zlepšenia situácie a v prípade záujmu, v kontakte s orgánmi krajiny ich domovských krajín, aj podporovať zvýšenie stupňa vzdelávania krajanov v slovenskom jazyku.
- e) Posilniť záujem o činnosť slovenských vzdelávacích centier, vhodne podporiť ich zakladanie a podporovať metodicky, materiálne a aj finančne ich činnosť, ako aj všestranne podporovať ich bezprostredný kontakt so SR (organizáciou letných táborov pre deti,

zabezpečovaním účasti na letných jazykových školách v SR, napr. SAS, školské zájazdy do SR a pod.).

- f) Osobitnú pozornosť venovať výskumu – tak výskumnej činnosti v radoch krajanskej komunity s posúdením možnosti využitia výsledkov výskumnej činnosti v prospech SR, ako aj etnografickému a iným typom výskumu krajanských komunít vo svete.
- g) Podporovať udržiavanie a rozvoj kultúry slovenských komunít v zahraničí, vrátane ochrany ich hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva, ako aj podpora ich aktivít v oblasti médií a šírenia informácií v slovenskom jazyku.
- h) Podporiť konfesijný život v rámci slovenských komunít a činnosť slovenských konfesijných misií v zahraničí (prevažne katolíckych a evanjelických) s vyslanými slovenskými duchovnými.
- i) Osobitnú pozornosť venovať budovaniu vzťahov a nastaveniu spolupráce SR s novovytváranými slovenskými diaspórami a jednotlivcami vo svete a ich zaradeniu do rámca výkonu štátnej politiky vo vzťahu k SZZ, zameranú na ich príspevok k rozvoju spoločných projektov šírenia dobrého mena a prezentácie SR v zahraničí, ako aj na možnosti ich angažovania sa do modernizácie a ekonomického rozvoja SR, prípadne rozvoja krajanských komunít v zahraničí.
- j) Uskutočniť digitálnu transformáciu ÚŠZZ a vytvoriť efektívny systém poskytovania verejných služieb, najmä v oblasti dotačnej politiky a spracovania osvedčení Slováka žijúceho v zahraničí. Vytvoriť centrálny register Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý by slúžil na adresnú komunikáciu, komunikovanie príležitostí na spoluprácu, dôležitých informácií zo strany SR a zároveň by poskytoval aktuálne dáta o demografii a profesionálnom pôsobení diaspóry.
- k) Zjednotiť komunikáciu zo strany štátnych inštitúcií voči komunitám aj jednotlivcom slovenskej diaspóry. Vytvoriť digitálnu komunikačnú platformu ÚŠZZ pre komunikáciu s krajskou komunitou a Slovákami žijúcimi v zahraničí navzájom. Zabezpečiť pravidelné online stretnutia s aktívnymi predstaviteľmi komunít vo všetkých oblastiach pôsobnosti ÚŠZZ.

Ústredným subjektom pri plnení horeuvedených cieľov, vyplývajúcich aj z aktualizácie koncepcie štátnej politiky voči Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2022 – 2026, je ÚŠZZ. Na ich realizáciu je však žiaduca zmena nastavenia inštitúcie tak, aby dotačná schéma, ktorú spravuje, bola lepšie a dôkladnejšie prepojená s analytickou činnosťou, resp. s koncepciou dlhodobou prácou s krajskými komunitami v zahraničí a hodnotenie predložených projektov bolo založené na jasne stanovených merateľných kritériách. Za týmto účelom je potrebné, aby ÚŠZZ pripravil projekty ďalšej digitalizácie vybraných činností a pokračoval v modernizácii existujúceho informačného systému dotácií a dotačný systém prepojil so súčasným vytypovaním prioritných oblastí podpory, projektov s dlhodobým udržateľným charakterom, cielených na potreby a rozvoj komunít, vrátane podpory investičných zámerov v oblasti kúpy, výstavby, prístavby či rekonštrukcie nehnuteľností ako zázemia pre aktivity krajanov.

Osobitnou úlohou ÚŠZZ v tejto oblasti bude spracovanie zámeru budovania tzv. Slovenských domov, príp. komunitných kultúrnych a vzdelávacích centier (najmä v krajinách, ktoré sú pre SR zaujímavé z pohľadu talentovej politiky a možnej zamestnanosti), nadväzne na rozpočtové možnosti dotačného systému ÚŠZZ a možnosti ich podpory aj zo strany jednotlivých štátov v rámci ich systémov podpory menšinovej politiky. ÚŠZZ bude pri naplňaní tohto cieľa spolupracovať s MZVEZ SR a ZÚ SR.

Štandardizáciou spolupráce ÚSŽZ so ZÚ SR, generálnymi konzulátmi a SI vo všetkých oblastiach sa zabezpečí jednotný mechanizmus výkonu štátnej politiky v oblasti starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí. Prostredníctvom ZÚ SR, generálnych konzulátov a SI v jednotlivých krajinách zabezpečiť nielen priamy kontakt s krajskou komunitou, ale ich využiť aj ako cenný zdroj informácií o politikách týchto krajín voči menšinám, čo poskytne ÚSŽZ potrebné informácie pre analýzu potrieb Slovákov žijúcich v zahraničí a pôsobenia SR vo vzťahu k nim.

V oblasti školstva a vzdelávania je potrebné hľadať nové a efektívnejšie možnosti využitia zatiaľ bližšie nešpecifikovaných štipendijných programov SR pre rozvoj a posilnenie slovenských komunit v zahraničí. Špecifickým problémom najmä vo vzťahu ku krajským komunitám v štátoch mimo EÚ je, že mladí ľudia využívajú znalosti a zručnosti získané počas štúdia na slovenských školách na zamestnanie sa v SR, resp. v krajinách EÚ, a nezúčujú tak investície do svojho vzdelania v prostredí, z ktorého vzišli. Riešením by mohlo byť naviazanie štipendií na určitý časom podmienený návrat do komunity (obdobu princípu duálneho vzdelávania na školách v SR), ale aj doplnkových štipendijných programov zameraných na angažovanie sa v prospech krajských komunit v miestach štúdia, najmä v oblasti vzdelávania.

ÚSŽZ bude pokračovať v snahách zlepšovať postavenie slovenských vzdelávacích centier a víkendových škôl v západnej Európe a zámorí po vzore Českej republiky.

Je potrebné, aby ÚSŽZ preskúmal v súčinnosti s MZVEZ SR/SAMRS, MH SR/SARIO, ÚPVV/VAIA príp. ďalšími inštitúciami štátnej a verejnej moci (napr. ZMOS) aj možnosti ich projektovej angažovanosti v prostredí slovenskej krajskej komunity.

V súlade s platnou koncepciou je potrebné pokračovať v práci na príprave vybudovania pamätníka slovenského vystažovalectva v Bratislave a činnostiach potrebných pre vznik múzea slovenského vystažovalectva v Bratislave.

Záver

Výsledkom predkladaných aktivít SR v oblasti starostlivosti a rozvoja spolupráce so Slovákami žijúcimi v zahraničí je snaha o spomalenie a zastavenie asimilačných trendov v slovenských komunitách, ich podpora, smerovaná k zachovaniu slovenského jazyka a podchyteniu mladej krajskej generácie, ktorá bude prispievať k zachovaniu slovenskej identity v zahraničí, k definovaniu nových moderných foriem rozvoja vzájomných vzťahov a kontaktov Slovákov žijúcich v zahraničí so SR.

Realizáciou aktualizovanej vízie podpory a starostlivosti o Slovákami žijúcimi v zahraničí bude dôležitým sledovaným aspektom budovanie vzájomne výhodných vzťahov Slovákov žijúcich v zahraničí a SR, prispievajúcich k rozvoju a modernizácii SR a jej širšej a efektívnejšej prezentácii v zahraničí, ale aj posilnenie spolupráce slovenských krajských komunit navzájom.

Základným predpokladom pre naplnenie zámerov v krajskej oblasti je dôkladné nastavenie a synergia práce orgánov a inštitúcií SR v tejto oblasti, najmä precizovanie postavenia a úloh vecne príslušného ÚSŽZ, s dôrazom na posilnenie jeho analyticko-odbornej činnosti, s úlohou jasne nastaviť ciele, stanoviť prostriedky a dôsledne realizovať aktivity potrebné na ich dosiahnutie.

5. Vplyv na rozpočet verejnej správy

Prijatie materiálu bude mať negatívny, rozpočtovo zabezpečený vplyv na rozpočet verejnej správy, ktorý je v analýze vplyvov kvantifikovaný v roku 2024 v sume 3 603 212 € a v ďalších troch rokoch v rovnakej sume 3 603 212 € každoročne s tým, že prostriedky sú zabezpečené v rozpočte kapitoly MZVEZ SR, v programe 0D3 – Štátna politika k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Materiál nemá žiadne vplyvy na podnikateľské prostredie, žiadne sociálne vplyvy, žiadne vplyvy na životné prostredie, informatizáciu, na služby verejnej správy, ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Príloha 1. Geografické rozdelenie Slovákov žijúcich v zahraničí podľa jednotlivých krajín

Počet Slovákov juhovýchodnej Európy v postavení slovenských národnostných menšín a etnických skupín:

Krajina	Sčítanie obyvateľstva 2011 - 2012	Sčítanie obyvateľstva 2021 – 2022	Odhad skutočného stavu v roku 2023
Srbsko	52.750	41.730 ⁵	45.000
Rumunsko	13.654	10.232 ⁶	14.000
Chorvátsko	4.753	3.688 ⁷	7.000 – 8.000
Bulharsko	Neevidujú sa	212	600
Bosna a Hercegovina	173	Neevidujú sa	300
Severné Macedónsko		97	100
Čierna Hora	73	64	70
Spolu	71.403	56.023	68.070

Počet Slovákov v krajinách strednej Európy v postavení národnostných menšín, vrátane slovenskej diaspóry:

Krajina	Sčítanie obyvateľstva 2011 - 2012	Sčítanie obyvateľstva 2021 – 2022	Odhad skutočného stavu v roku 2023
Česká republika	148.000	162.578 ⁸	200.000
Rakúsko	48.500	49.500 ⁹	55.000
Maďarsko	29.647	29.881 ¹⁰	30.000
Poľsko	3 240	5 889 ¹¹	8 000 – 10 000 ¹²
Slovinsko		468	500
Spolu	229 387	248 316	295 500

⁵ Posledné sčítanie obyvateľstva v Srbskej republike sa konalo na jeseň 2022 a jeho výsledky svedčia o podstatnom úbytku tak Slovákov, ako aj iných národnostných skupín či väčšinového národa. Odhady k počtu prisťahovalcov slovenskej menšiny ZÚ v Belehrade korelujú s oficiálnymi údajmi.

⁶ Uvedený údaj je oficiálnym výsledkom sčítania obyvateľstva v Rumunsku z roku 2021, ktoré boli publikované v roku 2023. Odhadovaný počet Slovákov je uvedený na základe stanoviska najvyššej zastupiteľskej organizácie Slovákov v Rumunsku – Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku.

⁷ Uvedený údaj je oficiálnym výsledkom sčítania obyvateľstva v Rumunsku z roku 2021, ktoré boli publikované v roku 2023. Odhadovaný počet Slovákov je uvedený na základe stanoviska najvyššej zastupiteľskej organizácie Slovákov v Rumunsku – Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku.

⁸ Výsledky sčítania občanov v roku 2021, ktoré zverejnil Štatistický úrad Chorvátskej republiky. Podľa evidencie najvyššej zastupiteľskej organizácie Slovákov v Chorvátsku – Zväzu Slovákov v Chorvátsku je odhad skutočného stavu 5000 Slovákov žijúcich v Chorvátsku. Odhad ZÚ v Záhrebe je 7 000 – 8 000 eur.

⁹ Podľa Českého štatistického úradu (ČSÚ) sa v roku 2021 k slovenskej národnosti prihlásilo 96 041 občanov (hlásiacich sa výhradne k jednej národnosti), resp. ďalších 66 537 občanov (hlásiacich sa viac ako k jednej národnosti), t.j. spolu 162 578 občanov. Podľa údajov ČSÚ žije na území ČR 95 592 osôb so slovenským štátnym občianstvom.

¹⁰ Podľa posledného sčítania občanov v Rakúsku sa vo Viedni cca. tisíc osôb, občanov Rakúska, prihlásilo k slovenským koreňom. Podľa oficiálnych údajov rakúskych úradov ďalších 48 500 občanov Slovenska (stav k 1. januáru 2023) našlo svoj nový domov v Rakúsku.

¹¹ Oficiálne výsledky sčítania občanov v Maďarskej republike v roku 2022. V tomto sčítaní 10 123 ľudí označilo slovenčinu za materinský jazyk (nárast o 235 ľudí s porovnaním s 2011). V rodinnom/priateľskom kruhu používa slovenčinu 12 521 obyvateľov HU. Ide o značný pokles oproti 16 266 ľuďom z roku 2011. V oficiálnych výsledkoch sčítania sú zahrnutí aj Slováci, ktorí žijú v prihraničných obciach, najviac v obci Rajka.

¹² Podľa sčítania občanov v Poľskej republike ako výlučnú (jedinú) národnosť ako slovenskú označilo 3 291 osôb (v roku 2011 to bolo 1 889 osôb), ako prvú z dvoch národností ju označilo ďalších 1 217 osôb a ako druhú z dvoch národností ju označilo ďalších 1 381 osôb. Slovenčinu, ako jazyk používaný v domácnosti označilo 2 382 osôb.

¹³ Odborný odhad poskytol Generálny konzulát v Krakove a vychádza z počtu prisťahovalcov historickej slovenskej menšiny zväčša nedisponujúcich občianstvom SR a občanov Slovenskej republiky zdržiavajúcich sa krátkodobo alebo dlhodobo v Poľskej republike.

Počet Slovákov žijúcich v západnej Európe, východnej Európe a na Blízkom Východe, slovenská diaspora a potomkovia (politického) vyst'ahovalectva a exilu

KRAJINA	Oficiálne údaje	Rok	Odborné odhady
Belgicko	6 865 ¹³	2023	10 000
Cyprus	2 408	2021	2 500 ¹⁴
Dánsko	3 372 ¹⁵	2023	4 000
Estónsko	399	2023	600
Fínsko	771	2022	2 500
Francúzsko	9 768 ¹⁶	2017	22 000 – 24 000 ¹⁷
Grécko	780	2021	1 000
Holandsko	14 400 ¹⁸	2023	25 000
Írsko	8 600	2022	15 000 ¹⁹
Island	407	2023	600
Izrael	8 000	2021	10 000 ²⁰
Kazachstan	48 ²¹		300
Kirgizsko	31	2023	200
Luxembursko	1 002 ²²	2023	1 000
Lichtenštajnsko	50	2023	50
Lotyšsko	31	2023	30
Nemecko	58 581 ²³	2023	80 000
Nórsko	4 611 ²⁴	2023	5 500
Portugalsko	491	2022	1 500
Rusko	193	2021	200
Spojené arabské emiráty	3 000 ²⁵	2023	3 000
Veká Británia a Severné Írsko	160 270 ²⁶	2022	200 000
Španielsko	13 130	2023	15 500
Švajčiarsko	22 770	2023	25 000
Švédsko	3 434 ²⁷	2023	7 000
Taliansko	7 918 ²⁸	2023	20 000
Ukrajina	6 400	2023	13 000 - 15 000 ²⁹
Spolu	337 730		469 480

¹³ Podľa informácie Ministerstva vnútra Belgického kráľovstva evidujú belgické úrady k 01.12.2023 6 865 Slovákov legálne sa tam zdržiavajúcich.

¹⁴ Podľa údajov registra obyvateľstva Ministerstva vnútra v Cyperskej republike žilo k 31.12.2021 spolu 2 408 občanov SR. Odhadom ZÚ SR v Nikózií žije na Cypre cca 2 500 Slovákov, vrátane vojakov a policajtov pôsobiacich v mierovej misii OSN (UNFICYP), ako aj zamestnancov ZÚ Nikózia a ich rodinných príslušníkov.

¹⁵ Podľa údajov z ZÚ v Kodani z celkového počtu 3 372 Slovákov v Dánsku je 3 310 registrovaných osôb so slovenským občianstvom.

¹⁶ Podľa údajov z roku 2017 počet 9 768 osôb vo Francúzsku (FR) zahŕňa 5 248 občanov narodených v SR a 4 520 imigrantov zo Slovenska. ZÚ Paríž informuje s kvalifikovaným odhadom o počte Slovákov vo FR: 22 000 - 24 000 občanov.

¹⁷ ZÚ Paríž eviduje zvyšovanie počtu Slovákov vo Francúzsku.

¹⁸ Holandský Imigračný a naturalizačný úrad registruje 8 967 občanov SR za r. 2023. Celkový počet osôb s migračným pôvodom zo SR (1. a 2. generácia, t. j. aj deti narodené v NL s dvojitým štátnym občianstvom) je cca 14 400.

¹⁹ ZÚ Dublin eviduje v Írsku, že v období od 2004 po súčasnosť bolo občanom SR v Írsku celkovo vydaných 54 359 osobitných identifikačných čísel (ekvivalent občianskeho preukazu v SR).

²⁰ Odhad ZÚ Tel Aviv o počte osôb žijúcich v Izraeli s aspoň 1 starým rodičom narodeným na území SR je 70 000.

²¹ Evidenciu etník v Kazachstane viedlo do roku 1999 Zhromaždenie národov Kazachstanu s počtom Slovákov: 48. V súčasnosti tam pôsobí 14 rehoľných sestier, 7 kňazov rímskokatolíckeho vyznania, slovenskí podnikatelia.

²² Úrady Luxemburského veľkovejvodstva evidujú z r. 2023 1 002 slovenských občanov, zväčša pracujúcich pre medzinárodné organizácie a európske inštitúcie sídlia v Luxemburgu.

²³ Podľa údajov ZÚ v Berlíne je reálny počet občanov SR žijúcich v Nemeckej spolkovej republike vyšší, nakoľko v oficiálnych údajoch nie sú zahrnutí občania SR, ktorí získali nemecké občianstvo a slovenské si ponechali.

²⁴ Podľa údajov ZÚ Oslo získalo v roku 2023 povolenie k trvalému pobytu v Nórsku cca 400 občanov SR.

²⁵ V SAE podľa údajov ZÚ Abu Dhabi žije 3 000 osôb so slovenským občianstvom. V roku 2023 bol počet slovenských turistov v SAE cca 34 000 a popularita SAE má i naďalej výrazne stúpajúci trend.

²⁶ Podľa údajov zo ZÚ Londýn v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska je oficiálne zaregistrovaných 160 270 občanov SR, ktorí požiadali v krajine o *Settled Status*.

²⁷ Podľa údajov Švédskeho štatistického úradu k 31.12.2023: 2 315 osôb žijúcich vo Švédsku je narodených na Slovensku, 1 119 osôb narodených vo Švédsku má aspoň 1 rodiča zo Slovenska, 4 235 osôb žijúcich vo Švédsku bolo narodených v Československu a 8 085 osôb narodených vo Švédsku má aspoň 1 rodiča z Československa. Kvalifikovaný odhad ZÚ v Štokholme je 7 000 Slovákov žijúcich vo Švédsku.

²⁸ Podľa údajov Štatistického úradu Talianska k 1.1.2023 tam žije 7 981 slovenských občanov. ZÚ v Ríme odhaduje celkovo 20 000 Slovákov.

²⁹ Podľa informácii ZÚ Kyjev je na Ukrajine registrovaných 6 400 ukrajinských občanov slovenského pôvodu, teda Slovákov. Krajanské spolky odhadujú, že je tento počet 13 000 - 15 000.

Počet Slovákov žijúcich v zámorí, slovenská diaspóra a potomkovia (politického) vyst'ahovalectva a exilu

KRAJINA	Oficiálne údaje	Rok	Odborné odhady
Argentína	Neeviduje sa		30 000 ³⁰
Austrália	4 781	2016	30 000
Brazília	200	2023	200
Kanada	68 210	2021	100 000 ³¹
Katar	185	2022	185
Kuvajt	107	2022	150
Nový Zéland	408	2018	450
USA	594 844 ³²	2020	790 000
Spolu	668 735		950 985

³⁰ Do Argentíny sa v 20. - 30. rokoch XX. storočia vyst'ahovalo až 30 000 - 50 000 Slovákov. Španielsky výraz *nacionalidad* (národnosť) je totožný s výrazom pre občianstvo a preto v Argentíne nemôžeme hovoriť o oficiálnom počte potomkov Slovákov, odborné odhady a odhady ZÚ v Buenos Aires však hovoria o počte 30 000 potomkov Slovákov.

³¹ Zastupiteľský úrad SR v Ottawe informuje, že podľa posledného sčítania ľudu v Kanade v roku 2021 sa k slovenskému pôvodu prihlásilo 68 210 osôb, ďalších 33 135 ľudí označilo svoj pôvod ako „československý“. Patria sem tí, ktorí sa narodili na Slovensku alebo majú úplný alebo čiastočný slovenský pôvod.

³² Posledné sčítanie v roku 2020 vykázalo 187 573 obyvateľov iba slovenského pôvodu a 407 271 slovenského a iného pôvodu. ZÚ vo Washingtone odhaduje počet občanov USA slovenského pôvodu na 790 000.

Príloha 2: Realizované investičné projekty z dotácií ÚSŽZ v roku 2023

Krajina	Názov žiadateľa	Číslo žiadosti	Názov projektu	Schválená suma v €
Chorvátsko	Matica Slovačka Lipovľany	0016/HR/2023	Rekonštrukcia priestoru Slovenského etno domu Lipovľany-dofinancovanie	3 500,00 €
Chorvátsko	Matica slovenská Radoš	1154/HR/2023	Rekonštrukcia časti budovy Slovenského domu Matice slovenskej Radoš	18 000,00 €
Poľsko	Spolok Slovákov v Poľsku	M018/HR/2023	Výstavba protipožiarnej nádrže pri stavbe Domu slovenskej kultúry v Jablonke a spevnenie prístupových ciest	50 000,00 €
Rumunsko	Rímsko-katolícky farský úrad Nova Huta, Rumunsko	0140/RO/2023	Ústredné kúrenie do kostola	10 000,00 €
Srbsko	Matica slovenská v Srbsku - MOMS Biele Blato	0289/RS/2023	Vybavenie sociálnych zariadení matičného domu v Bielom Blate	2 100,00 €
Srbsko	Slovenský evanjelický a.v. cirkevný zbor v Báčskej Palanky	0289/RS/2023	Nový systém hriatia do chrámu	10 000,00 €
Srbsko	Opština Kovačica	0891/RS/2023	Rekonštrukcia domu kultúry v Padine - IV fáza	100 000,00 €
Srbsko	Hor Ozvena	1163/RS/2023	Rekonštrukcia zvona na kostolnej veži SEAVCZ Selenča	3 000,00 €
Srbsko	Memoriálne stredisko Dr. Janka Bulíka - Kovačica	M001/RS/2023	Kúpa domu z dvorom Dr. Janka Bulíka v Kovačici	62 000,00 €
Srbsko	Novinovo-vydavateľská ustanovizeň Hlas ľudu	M011/RS/2023	Rekonštrukcia strechy	60 000,00 €
Spolu				318 600,00 €